Głos znad Niemna

Pismo Związku Polaków na Białorusi ● Rok wydania IV ● 25 - 31 października 1993 r. ● nr 43 (77)

DRODZY NASI CZYTELNICY I RODACY

Pragniemy Państwa poinformować, że nasz tygodnik "Głos znad Niemna "jest jedyną gazetą ukazującą się na Białorusi co tydzień w języku polskim. W każdą sobotę w kioskach i we własnych skrytkach pocztowych możecie Państwo z nami się spotkać.

Każdy z Państwa oraz młodzież i dzieci mogą znaleść coś dla siebie, zrealizować własne zainteresowania.

Pismo, ukazujące się w sobotę, zawiera program TV na cały tydzień dla wszystkich odbieranych na Białorusi stacji telewizyjnych.

Redagujemy stronę religijną z kalendarzem świąt i uroczystości katolickich. Pamiętamy o dorosłych, młodzieży i dzieciach, szerzymy wiedzę polityczną, oświatową, religijną, społeczną, historyczną i kulturalną. Nie zapominamy o nauce dla młodzieży i dzieci oraz o rozrywce i humorze.

Swoją uwagę kierujemy na ludzi w różnym wieku.Naszym czytelnikiem powinien zostać każdy, kto ma chociaż trochę ambicji być Europejczykiem. Od nas można nauczyć się pisać i czytac po polsku, jeżeli ktoś tego jeszcze nie dokonał, można również zwracać się do nas listownie i zgłaszać osobiście z problemami. Służymy zawsze i wszystkim pomocą.

Nasz adres:
Redakcja"Głosu znad Niemna "
230005 Grodno
ul. Dzierżyńskiego 32
tel. 44-94-57

Pismo nasze można zaprenumerować we wszystkich urzędach pocztowych na terenie kraju, jak również w Polsce. Nasz indeks;63863 Cena prenumeraty na I kw. 1994 r. wynosi 630 rb. W Polsce można naszą gazetę prenumerować za pośrednictwem Przedsiębiorstwa "Ruch", Warszawa, ul. Towarowa 28.

Pamiętajcie Rodacy ! Każdy Polak - czytelnikiem "Głosu znad Niemna", a cena prenumeraty w listopadzie i grudniu jeszcze tylko 40 rubli miesięcznie.

Na prośbę Redaktora Naczelnego Włodzimierza Małaszkiewicza pragniemy Państwa poinformować, że istnieje na Białorusi jeszcze dwutygodnik, ukazujący się również w języku polskim, zatytułowany" Cudowna Podróż". Jest to niezależne pismo dla młodzieży polskiej na Białorusi. Pismo wydawane jest już od roku i pragnie być blisko spraw nastolatków i zaspokajać ich wszechstronne zainteresowania.

Zespół redakcyjny przy licznym udziale swoich czytelników jest przewodnikiem w podróżach do krainy wiedzy z języka polskiego, historii, geografii, literatury, telewizji, sportu i przyrody.

Redaktorzy zachęcają czytelników do próby pióra, nie zapominając, o rozrywce i zabawach umysłowych

W listopadzie ma się tam ukazać gazeta w gazecie, zatytułowana "Polak mały" ,ma to być wkładka, poświęcona problematyce szkół podstawowych.

Indeks gazety "Cudowna podróż" nr. 63137. Informujemy również,że ukazuje się także trzecie pismo w języku polskim ,jest to kwartalnik "Magazyn Polski"redagowany przez Eugeniusza Skrobockiego. W tym czasopiśmie możecie także znaleźć Państwo wiedzę o ojczystym języku, historii, geografii i literaturze, uzupełnić swoją wiedzę o niegdyś skrywanych tajemnicach. Cena kwartalnej prenumeraty 600 rb. Indeks 74959.

Mamy jednak nadzieję, że pozostaniecie Państwo wiernymi czytelnikami "Głosu znad Niemna", który co tydzień może być gościem każdego nie tylko polskiego domu, ale wszystkich obywateli Białorusi, którym nie obce jest polskie słowo, których interesuje życie bliskich im ludzi w kraju i za zachodnią granicą.

Moje słowa kieruję nie tylko do uczuć określonej nacji, ale do wszystkich , z którymi łączy nas wspólny cel, budowanie lepszej przyszłości, doskonalenie wewnętrznej jedności, wzajemna tolerancja i zrozumienie.

Redaktor Naczelny
Laura Michajlik

POLACY MAJĄ WŁASNĄ PARTIĘ

Odrodzenie narodowe nie jest możliwe bez aktywizacji życia społecznego, gospodarczego, intelektualnego i politycznego-to główna idea, która przyświecała zjazdowi założycielskiemu Polskiego Zjednoczenia Demokratycznego, jaki odbył sie na początku października b.r. w Mińsku.

Do tej pory Polacy na Białorusi nie mieli organizacji o charakterze politycznym. Zdziesiątkowana, zrujnowana fizyczne i moralnie przez system totalitarny,społeczność polska nie jest reprezentowana przez swoich przedstawicieli w organach władzy Centralnej RB .Od dłuższego czasu członkowie grupy inicjatywnej PZD na różnych spotkaniach i imprezach polonijnych składali relacje o stanie przygotowań, zmierzających do powołania do życia pierwszej partii politycznej mniejszości narodowej na Białorusi.

Podczas zjazdu założycielskiego z referatem politycznym wystąpił docent Czesław Bieńkowski, który zaznaczył, że partia rozpoczyna działalność legalną, zgodną z Konstytucją RB oraz innymi aktami prawnymi w kraju. Ustawodawstwo Białorusi nie zabrania tworzenia organizacji politycznych, w tym partii, reprezentujących interesy mniejszości narodowych. Z definicji pojęcia "partia polityczna " wynika, iż jest to organizacja walcząca o władzę w państwie. Polskie Zjednoczenie Demokratyczne nie stawia sobie za cel przejęcie władzy państwowej, nie będzie do tego dążyć i w przyszłości . Jest to nierealne i niepotrzebne. PZD pragnie jednak wpływać na rządzących poprzez swój udział w życiu politycznym kraju.

Zjednoczenie jest partią świecką, opierającą się na wartościach ogólnoludzkich, chrześcijańskich i demokratycznych. Zdecydowanie wypowiada się przeciw nacjanalizmowi i szowinizmowi i nietolerancji religijnej. Deklaruje troskę o całość terytorialną kraju, nienaruszalność obecnych granic państwa.

Działając na rzecz odrodzenia narodowego Polaków na Białorusi organizacja pragnie jednocześnie wspierać odrodzenie języka, kultury i tradycji Białorusinów. Nie może być bo-

Ciąg dalszy na str.2

Czy zdobędziemy podmiotowość polityczną

dr. Czesław Bieńkowski

- Polskie Zjednoczenie Demokratyczne jest pierwszą partią mniejszości narodowych na Białorusi. Czy nie obawiają się państwo kłopotów prawnych, które mogą wyniknąć w trakcie jego rejestracji?

Czesław Bieńkowski: Działalność PZD jest zgodna z Powszechną Deklaracją praw człowieka ,przyjętą 10 XII 1948 roku przez Zgromadzenie Ogólne ONZ ,nie przeczy umowom międzynarodowym, Paktom Praw Człowieka ONZ (1966 r.) ,Aktowi Helsinskiemu i Paryskiej Chartii Nowej Europy. Republika Białoruś podpisała wszystkie te akty, więc wzięła na siebie w tej kwestii odpowiednie zobowiązania. RB ma być państwem prawa. Wspomniane wyżej akty, swobody, prawa dotyczą wszystkich obywateli tego państwa. Mam nadzieję, że również Polaków, zamieszkujących Białoruś.

Praw mamy więc pod dostatkiem. W rzeczywistości będziemy ich mieć dokładnie tyle, na ile nas stać, ile tych praw wywalczymy. Na tym właśnie polega pragmatyzm polityczny. Nikt nikomu nie daje. Od nas samych zależy, czy będziemy nadal przedmiotem, obiektem polityki, uprawianej poza nami i bez nas , czy zdobędziemy podmiotowość polityczną.

- Rzeczywiście, w niektórych krajach od dawna istnieją oddzielne partie polityczne, skupiające przedstawicieli mniejszości narodowych i wyrażające ich interesy.

Ciąg dalszy na str.2

Podniosła ŁYSKÓW uroczystość

Ambasador RP prof. Elżbieta Smułkowa podczas uroczystości w Łyskowie

Liczne rzesze ludzi zebrały się 26 września b.r. w Łyskowie rejonu Prużańskiego. W dniu tym odbyło się oficjalne odsłonięcie odrestaurowanego pomnika wielkiego Polaka, zapomnianego poety-Franciszka Karpińskiego Na uroczystość przybyli działacze Polonii z Porozowa,Świsłoczy, Różan oraz ludność miejscowa. Zakłady Mechaniczne PZL Wola, które sponsorowały akcję reprezentowali Kazimierz Nobis (dyrektor ekonomiczny), Krzysztof Turek (rada pracownicza),Roman Dziewoński(zw.zaw. metalowców). Uroczystość zaszczycili swą obecnością Ambasador RP na Białorusi prof. Elżbieta Smułek oraz Prezes Zarządu Fundacji Kościuszkowskiej dr. Leszek Marek Krześniak. Inicjatorem całego przedsięwzięcia był inż. mgr Stefan Wasiukiewicz z Warszawy.

Na miejsce starego pomnika został zbudowany nowy, przedstawiają-

Ciąg dalszy na str.4

FORUM DEMOKRATYCZNE

16 października 1993 roku w Mińsku odbyła się konferencja sił niekomunistycznych i antyimperialnych Białorusi, zorganizowana przez opozycję parlamentarną.

Wzięło w niej udział ponad 30 partii, ruchów i stowarzyszeń kulturalno-oświatowych oraz zjednoczeń mniejszości narodowych.

Konferencja przyjęła Uchwałę o zdymisjonowaniu komunistycznego rządu Kiebicza i powołaniu tymczasowego rządu koalicyjnego, złożonego z przedstawicieli sił demokratycznych Republiki Białoruś.

Związek Polaków był reprezentowany przez członka Rady Naczelnej Tadeusza Tarasiewicza i członka Zarządu miejskiego oddziału ZPB Jerzego Waszkiewicza. Wystąpienie p. Tarasiewicza było bardzo ciepło przyjęte przez uczestników forum.

Leszek Ratajczak

❒ Wielkość złóż ropy naftowej Białorusi ocenia się na 72 mln. ton. Rocznie w republice wydobywa się 2 mln. ton.

❒ W Republikańskim Palacu Sztuki otwarto wystawę prac Aleksieja Kuźmicza p. t. "Madonny XX wieku".

❒5 października Chiny dokonały podziemnej próby broni nuklearnej.

❒Jak powiadomił Główny Zarząd Ochrony Federacji Rosyjskiej została zlikwidowana warta Nr. 1 (u Mauzoleum W. Lenina).

❒36 kombatantów wojny obronnej 1939 roku z Brześcia otrzymało z rąk ottache wojskowego RB na Białorusi Andrzeja Bortnowskiego medale "Za udział w wojnie obronnej . 1939 r. "

❒W Grodnie odbył się uroczysty wieczór , poświęcony 170 rocznicy urodzin Władysława Syrokomli (Ludwika Kondratowicza).

❒W Puszczy Białowieskiej zakończono zdięcia filmu "Natali" produkcji białorusko-polskiej ,opartego na wątkach powieści Iwana Kuprina.

❒Ilość mieszkanców Białorusi (stan liczebny na 1 lipca b. r). wynosi 10,4 mln. osób. Zmniejsza się przyrost naturalny; ilość urodzin w republice za I półrocze zmniejszyło się o 6 proc. , natomiast ilość zgonów wzrosła o 11 proc.

❒Na 1 września na Litwie było 32 375 bezrobotnych, o 561 osób mniej niż w sierpniu.

❒W listopadzie w Mińsku odbędzie się otwarcie wystawy "Polska 93".

❒We wrześniu granicę państwową Białorusi przekroczyło ponad 220 tysięcy pojazdów mechanicznych oraz około 1,5 mln. ludzi. Została zatrzymana kontrabanda na sumę ponad 30 mln. rubli.

❒W Polsce podczas wyborów do Sejmu najwięcej głosów zdobył lider socjaldemokratów Aleksander Kwaśniewski-148 553 , Hanna Suchocka -prawie 109 tysięcy .

❒Po wyborach SLD uzyskała w Senacie 37 mandatów, PSL-36, "Solidarność"-9, UD-4, UP-3, BBWR-2 mandaty. Pozostałe miejsca otrzymały inne partie i Mniejszość NIemiecka na Opolszczyźnie.

❒The New York Times o polskich wyborach ;Zachód nie zachwyca się ich wynikiem, lecz częściowo ponosi za nich odpowiedzialność;ograniczając import z Polski (w tym produktów rolnych) spowodował niechęć rolników, hutników i włókniarzy polskich do reform rynkowych.

Magia cen

Wszyscy odczuwamy nieomalże codzienny wzrost cen. Proces ten, jak stwierdza Urząd Statystyczny Białorusi, jest wynikiem rezygnacji z powszechnego regulowania cen przez państwo, wzrostu cen na surowce i paliwa oraz prognozowania procesów inflacyjnych i przez to ustalania bardzie wysokich cen na produkcje własną przez producentów.

Konsumenci ze swej strony, tracą zaufanie do pieniądza, pragnąc zabezpieczyć się przed inflacją (dodajmy powszechny brak zaufania do instytucji o nazwie "Sbierbank") wszelkie wolne środki finansowe wydatkują na zakup towarowy, wynikiem czego jest ponowny wzrost cen.

Na początku 1992 r, rząd Białorusi udzielił pełnomocnictwa producentom w bezpośrednim ustalaniu cen. Pod kontrolą państwa pozostała jedynie ograniczona ilość towarów powszechnego użytku.

W ciągu 1992 r. notowano comiesięczny wzrost cen na artukuły żywnościowe średnio o 16%, natomiast za okres styczeń-sierpień 1993 r. wskaźnik ten wyniósł już 26%. A to ilekroć wyrosły ceny w sierpniu 1993 r., w porównaniu z cenami stycznia 1990 r.: mięso - 504,7 razy; śledzie - 1117,8; masło - 423,5; mleko - 224,7; cukier - 876,5; mąka - 623,5; pieczywo - 312,2; alkohol - 85,2.

Wskaźnik dotyczący wyrobów przemysłowych: odzież i bielizna - 140,6; obuwie skórzane - 248,7; naczynia metalowe - 431,8; papier, towary kancelaryjne - 715,7; meble - 331,7; materiały budowlane - 749,3; samochody osobowe - 521,9; leki - 135,2.

Podaliśmy zaledwie kilka przykładów, pozostałe mogą sobie ustalić czytelnicy z własnego doświadczenia, zwłaszcza biorąc pod uwagę kolejny skok w górę we wrześniu i październiku.

PALACY MAJĄ WŁASNĄ PARTIĘ

Ciąg dalszy ze str.1

wiem mowy o odrodzeniu narodowym Polaków na Białorusi bez odrodzenie Białorusinów i na odwrót.Partia działać będzie na rzecz rozwoju języków mniejszości narodowych, w tym przede wszystkim języka polskiego. Jednocześnie popiera ona dążenia patriotów bialoruskich, zmierzających do utrwalenia języka białoruskiego jako jedynego języka państwowego kraju.

Wiele miejsca w referacie politycznym PZD zajęło określenie stosunku nowopowstałej partii do Związku Polaków na Białorusi.

Liderzy PZD zapewnili, że uczynią wszystko, aby wzajemne kontakty układały się na zasadach partnerstwa i współdziałania.

Partia zamierza wspierać środkami politycznymi działalność ZPB-największej w tej chwili, organizacji społecznej na Białorusi. Zjednoczenie nie chce zastępować Związku Polaków, ani mieszać się do jego wewnętrznych spraw.

Statutowo PZD i ZPB są odrębnymi organizacjami. ZPB jest organizacją o charakterze społecznym, Polskie Zjednoczenie Demokratyczne natomiast ma być organizacją o charakterze społeczno-politycznym. Dla członków partii nie jest wymagane członkowstwo w ZPB. Nowa partia będzie dążyć do poprawnych stosunków z organizacjami społeczno-kulturalnymi innych mniejszości narodowych. Jednym z głównych celów PZD jest osiągnięcie zgody i porozumienia między wszystkimi narodami ,zamieszkującymi Republikę Białoruś. Z tą, między innymi, myślą partia pragnie znaleźć swe miejsce w systemie politycznym Białorusi, w kształtującym się systemie politycznym państwa.

Podczas zjazdu w jawnym głosowaniu jednomyślnie przyjęto projekt statutu PZD, wypracowany przez grupę inicjatywną. Dokonano wyborów Rady Naczelnej PZD . Na jej czele stanął Edward Ochrem-biznesmen, założyciel Białoruskiego Uniwersytetu Komercyjnego. Prócz niego we władzach partii znaleźli się m. in. Czesław Bieńkowski, Konstanty Tarasiewicz, Waldemar Preckajło, Jan Kirwiel, a także przedstawiciele Polonii z większych miast Białorusi.

W najbliższym czasie Polskie Zjednoczenie Demokratyczne zgłosi wniosek o rejestrację do Ministerstwa Sprawiedliwości RB.

Leszek Ratajczak
Mińsk 8 10 93 r.

Czy zdobędziemy podmiotowość polityczną

Ciąg dalszy ze str.1

Czesław Bieńkowski: Tak. Nasza działalność w tej materii nie przeczy praktyce międzynarodowej. W wielu krajach Europy funkcjonują partie mniejszości narodowych. Na przykład ,w Rzeczypospolitej od kilka lat działa Białoruskie Zjednoczenie Demokratyczne. Zrzesza ono politycznie uświadomionych obywateli RB pochodzenia białoruskiego, Białorusinów polskich. BZD uczestniczy w życiu politycznym Polski, uczestniczy w kampaniach wyborczych do Sejmu, Senatu i Samorządów. w ten sposób upodmiotawia społeczność białoruską w Polsce. Jest bardzo istotnym elementem tej podmiotowości.

-W jakim celu utworzona została organizacja polityczna Polaków na Białorusi?

Czesław Bieńkowski: Po to przede wszystkim, aby podnieść się z kolan, aby upodmiotowić społeczność polską na Białorusi. Nie mamy bowiem naszych przedstawicieli na żadnym szczeblu władzy państwowej, ani w parlamencie, ani w samorządach. Owszem są różni politycy, którzy głoszą chęć wyrażania naszego interesu zbiorowego i chcą reprezentować nas -za nas i bez nas. Znamy te praktyki i ich skutki.

-Ale istnieje przecież Związek Polaków na Białorusi. Czyż on nie jest w stanie zapewnić odrodzenia narodowego Polaków ?

Cz. B.: Odrodzenie narodowe Polaków na Białorusi,tak zresztą jak i każdej innej społeczności musi być zapewnione również od strony politycznej. Właśnie po to jest nam potrzebna organizacja polityczna. Jedynie partia polityczna jest w stanie w pełni uczestniczyć w życiu politycznym RB, formułować wartości polityczne, odpowiadające naszej mentalności narodowej i tradycjom.

- Jakie postulaty PZD chciałoby zgłosić pod adresem władz centralnych ?

Cz. B.:Zalezy nam, aby władza w naszym kraju była demokratyczna, cywilizowana, by RB była państwem prawa. Zależy nam by Białoruś była państwem suwerennym.W naszym interesie leży wspomaganie awansu społecznego, gospodarczego, kulturalnego Białorusi. To same państwo, nasz kraj, w którym od wieków mieszkamy, ziemia naszych przodków. Dłatego tak jak nasi bracia Białorusini musimy dbać o jej dobro.

- Priorytetową sprawą będzie też zapewne dbałość o dobre stosunki Białorusi z Polską. ?

Cz. B.: Nasza partia ma być organizacją , opartą na przyjaźni polsko-białoruskiej i białorusko-polskiej,sięgającej swymi korzeniami wczesnego średniowiecza. PZD będzie wspierać przyjaźń, współpracę i dobre sąsiedztwo Białorusi i Polski w dobie współczesnej. Nie kryjemy się z tym . To słuszna i godna sprawa. Zależy na tym obu narodom, Polakom na Białorusi i Białorusinom w Polsce.

- W jaki sposób partia ocenia aktualną sytuacją społeczno-polityczną państwa. Gdzie PZD widzi swe miejsce w systemie życia politycznego Białorusi ?

Cz. B.: Obecnie ścierają się dwie , sprzeczne ze sobą, tendencje; rosyjsko-sowiecka, czy raczej rosyjsko-bolszewicka i patriotyczna, narodowa, białoruska. PZD wspólnie ze wszystkimi demokratycznymi siłami włączy się do walki o niepodległą i postępową Białoruś. Będziemy sprzeciwiać się nomenklaturze post komunistycznej, która stoi na drodze tym dążeniom. Bądziemy też za wszelką cenę przeciwdziałać próbom wskrzeszenia imperium sowieckiego.

- Serdeczne dziękuję za rozmowę.W imieniu czytelników "Głosu znad Niemna" życzę zrealizowania ambitnych planów.

Rozmiawiał Leszek Ratajczak
Mińsk 9 10 93 r.

Do nauczycieli języka polskiego

Klasa IV

(4 godziny tygodniowo)

Czytanie

Poprawne, płynne, wyraziste czytanie tekstu (do 1,5 stronic w ciągu 1 lekcji) głośno całymi wyrazami.

Wdrażanie do czytania z uwzględnieniem odpowiedniej intonacji w celu wyróżnienia najważniejszego wyrazu w zdaniu (akcent logiczny), wyraziste deklamowanie. Czytanie z podziałem na role.

Uczniów należy uczyć;

- określać kolejność wydarzeń prostego utworu fabularnego, zrozumieć przyczynowe związki wydarzeń;

- odróżniać zdarzenia istotne od mniej istotnych;

-wskazywać postacie główne i drugorzędne, rozumieć ich wzajemną zależność;

- oceniać postępowanie bohaterów, motywy ich postępowań;

- charakteryzować postacie nawiązując do fragmentów utworu oraz własnych doświadczeń;

- z pomocą nauczyciela wyjaśnić rolę wyrazów i wyrażeń w utworze literackim;

- zrozumieć podstawowe oraz przenośne znaczenie wyrazów w kontekście;

- układać plan i streszczać ;po uprzednim ustaleniu zbiorowym granic części utworu fabularnego podzielić go na części, nadać tytuły,na podstawie planu szczegółowo zwięzle streścić utwór lub poszczególne jego części;

- recytować na pamięć 5-6 wierszy, 1-2 urywki prozy, 1-2 baśni, kilka ludowych pieśni, zagadek, przysłów.

Pisanie

Pisanie małych i wielkich liter w porządku alfabetycznym, specjalne ćwiczenia na zwięzłość pisania.

Usuwanie indywidualnych odchyleń i wad pisania za pomocą specjalnych ćwiczeń, stosowanych indywidualnie dla poszczególnych uczniów, polegających na pisaniu liter, ich elementów, słów i zdań.

Tempo pisania;pisanie słów ,zdań w ciągu określonego czasu (5-8 minut), tempo pisania na początku I półrocza około 15 liter w ciągu minuty, w II półroczu 20-25 liter w ciągu minuty, pisanie zwięzłych tekstów w ciągu określonego czasu (10-15 minut).

Gramatyka i pisownia

Głoski i litery. Dalsze doskonalenie nawyków analizy (ze słuchu)językowych i wymowy literackiej uczniów.

Umiejętność szybkiego i prawidłowego określania akcentowanej sylaby w dwusylabowych i wielosylabowych wyrazach.

Budowa wyrazu. Rdzień, końcówka, przedrostek. Przyrostek (ogólne zapoznanie się). Wyrazy o jednym rdzeniu. Tworzenie wyrazów za pomocą przyrostków i przedrostków. Umiejętność dobierania wyrazów o jednakowym rdzeniu z przedrostkami i przyrostkami, a także z wymianą samogłosek w rdzeniu. Rozróżnianie przyrostka i przedrostka. Umiejętność prawidłowej pisowni wyrazów ze znanymi przedrostkami i przyrostkami. Umiejętność prawidłowego odnalezienia przyrostka w wyrazach o prostej budowie.

Części mowy; rzeczownik ,przymiotnik, czasownik, przysłówek, przyimek. Ich znaczenie i pytania ,na które odpowiadają. Umiejętność odnajdywania tych części mowy w napisanym i powiedzianym zdaniu.

Rzeczownik . Znaczenie rzeczownika. Rzeczowniki własne i pospolite, ich pisownia. Rodzaje rzeczowników, liczby, przypadki. Zmiany rzeczowników według liczby pojedynczej i mnogiej. Tworzenie nowych rzeczowników (praktycznie), prawidłowa pisownia tych rzeczowników.

Przymiotnik. Znaczenie przymiotnika. Rodzaj i liczba przymiotników. Zmiany przymiotników (razem z rzeczownikami) według rodzajów, liczb. Tworzenie nowych przymiotników, prawidłowa pisownia tych przymiotników. Pisownia przymiotników w stopniu wyższym i najwyższym.

Czasownik. Czasy czasowników; teraźniejszy, przeszły, przyszły. Pisownia "nie" z czasownikami. Bezokolicznik i jego pisownia. Tworzenie nowych czasowników (praktycznie), prawidłowa pisownia tych czasowników.

Przysłówek. Jego znaczenie i pytanie, na które odpowiada;Jak? Związek przysłówka z czasownikiem.Niektóre przypadki pisowni przysłówków.

Przyimek. Ogólne zaznajomienie się z przyimkiem.Najczęściej używane przyimki,ich znaczenie i pisownia.

Wyrazy o jednym rdzeniu,należących do różnych części mowy. Wyrazy blizkoznaczne i przeciwstawne.

Uogólnienie wiadomości o częściach mowy. Znaczenie poznanych części mowy. Umiejętność rozróżniania tych części mowy na podstwie pytań;;Kto? Co robił? Co robi?Jaki? Jaka? Jakie? Jak? w zdaniach powiedzianych i napisanych.

Zdanie, jego określenie. Zdanie oznajmujące, pytające, rozkazujące. Umiejętność rozróżniania tych zdań według intonacji i stawienia odpowiednich znaków przestankowych w końcu tych zdań.

Główne człony zdania;podmiot i orzeczenie. Drugorzędne człony zdania (nie podając ich rodzajów). Zdanie rozwinięte i nierozwinięte. Ustalenie związku między wyrazami w zdaniu, wydzielenie ze zdania zestawień wyrazowych;układanie zdań z zestawieniami wyrazowymi i poznanymi częściami mowy.

Ogólne wiadomości o zdaniu złożonym, składającym się z dwóch zdań prostych.

Przecinek w zdaniu złożonym. Układanie zdań złożonych z poznanymi częściami mowy.

Podstawowe wymagania na koniec roku szkolnego w kl. IV

Uczniowie powinni umieć;

-czytać ze zrozumieniem prawidłowo i wyraziście nieznajomy tekst głośno (50-60 wyrazów na minutę) i cicho (60-70 wyrazów na minutę), zdawać sprawę z treści czytanego tekstu po jednorazowym przeczytaniu;

-określać sens wydarzeń i postępowań bohaterów, opowiadać przeczytane opowiadanie, bajkę, baśń, artykuł;

-wyszukiwać w tekście fragmenty na określony przez nauczyciela temat;

-rozróżniać utwory wierszowane i pisane prozą;

-wygłaszać z pamięci wiersze z zastosowaniem zmiany siły , tonu głosu, tempa, pauz i akcentu logicznego;

-pisać prawidłowo litery (nie mniej niż 20-25 liter na minutę), przepisywać z podręcznika lub z tablicy tekst;

-napisać ze słuchu tekst (nie więcej 50 wyrazów) , zawierający wyrazy zgodnie z pisownią;

-pisać streszczenie (45-70 wyrazów)według wspólnie ułożonego planu;

-dokonać rozbioru gramatycznego według budowy wyrazów (przedrostek,rdzeń, przyrostek, końcówka); części mowy (rzeczownik, przymiotnik, czasownik, przyimek);zdań według członów zdania(główne człony zdania-podmiot i orzeczenie),określać związek wyrazów w zdaniu.

Uczniowie powinni znać;

-nazwy członów zdania ;główne (podmiot, orzeczenie) i drugorzędne(bez dzielenia na grupy);nazwy części wyrazu;rdzeń, końcówka, przyrostek ,przedrostek;nazwy części mowy; rzeczownik, przymiotnik, czasownik, przyimek.

28 października - św. Szymona i Judy Tadeusza, Apostołów.

Pan Jezus uczynił dwunastu Apostołów fundamentem Kościoła, czyli niezruszoną i trwałą podstawą tej ciągłej żywej budowli, która będzie wznoszona poprzez całe wieki, aż do końca świata. Apostołowie ze swej strony nie tylko wspaniale odpowiedzieli (oprócz Judasza) na to powołanie Mistrza, ale i prawie wszyscy przypieczętowali swoje przepowiadania Ewangelii krwią męczeńską.

Święty Szymon miał przydomek Zelota, czyli "Gorliwiec", ze względu na gorliwość w przestrzeganiu Prawa Mojżeszowego. Od chwili powołania na Apostoła, stał się wiernym uczniem Chryustusa. Juda Tadeusz, był krewnym Pana Jezusa i autorem jednego krótkiego listu, zaliczonego do księg Nowego Testamentu. Wierni zwracają się do niego jako do orędownika w sprawach trudnych.

Według tradycji obaj Apostołowie głosili Ewangelię najpierw w Egipcie i Mezopotamii, później w Persji, gdzie mieli ponieść śmierć męczeńską.

Apostołowie stali się fundamentem budowli Kościoła, której węgielnym kamieniem jest sam Chrystus. Tą budowlę wszyscy stanowimy i mamy przyczyniać się do jej wzrostu.

Siostra Mirosława

PRZEŁOMY OJCA KAROLA

Św.Paweł Apostoł życie człowieka porównuje do biegu sportowca. Celem biegu jest osiągnięcie nagrody.Życie każdego człowieka jest drogą, na końcu której czeka go najwyższa nagroda - osiągnięcie wiecznej szczęśliwości z Bogiem. Warunek: trzymanie się właściwej drogi, nie zrażając się przeszkodami, które można na niej spotkać.

Droga i przełomy (przeszkody) - to dwa elementy wytyczające życie człowieka. Drogą jest Chrystus /"Jam jest Droga..." (Jan 14,6)/, trudności, jakie spotyka człowiek do pokonania na drodze, nazywane są często Krzyżem. Chrystus Pan powiada: "Kto nie bierze swego krzyża, a idzie za Mną nie jest Mnie godzien." (Mat.10,38). W życiu każdego człowieka najbardziej odczuwalnym jest ciężar jego własnego krzyża, nazwany przeze mnie przełomem. Bo, jeśli zostanie podjęty, przynosi niepowtarzalne piękno, jak wody Dunajca czy Niemna , przedzierające się wąskim dnem o stromych zboczach po silnie ufałdowanym terenie.

I właśnie człowiekiem, który związał początki swego życia zakonnego z uroczym zakątkiem nad Niemnem - w Przełomie jest o.Karol Szczepanek z zakonu św.Franciszka Braci Mniejszych Kapucynów. Jego życie zakonne, a później kapłaństwo, przypadło w okresie, kiedy wszyscy powołani, żyjący na Ziemiach dorzecza Niemna czy Dniestru, dzielili los krzyża w sposób szczególny . Urodził się 1 maja 1912r w Obierwii k/Ostrołęki, diecezji łomżyńskiej z rodziców Franciszka i Franciszki z Zamojskich, Na chrzcie św. otrzymał imię swego ojca Franciszka. Po ukończeniu szkoły miał zamiar wstąpić do Seminariumn Duchownego w Łomży. Przeszkodą do zrealizowania owego zamiaru stały się niezmiernie trudne warunki życiowe w rodzinie . Ale wobec Bożego powołania nie ma rzeczy niemożliwych. Doświadczył tego bardzo młody Franciszek (późniejszy o.Karol), gdy będąc jeszcze przed wojskiem przeżył wielką trwogę. Podczas kąpieli w rzece Narwii zaczął tonąć . Wezwawszy w modlitwie Matkę Bożą , jak sam twierdzi, został cudownie uratowany. Po odbyciu służby wojskowej postanawia pójść do zakonu św.Franciszka, którego imię nosił zarówno sam, jak i jego rodzice. W 1937r wstępuje do zakonu kapucynów w pobliskiej Łomży, przybierając imię św.Karola Boromeusza. W 1938r. składa czasowe śluby jako brat zakonny. Musiał żywić głębokie zaufanie u swoich przełożonych, skoro jako młodego zakonnika przeznaczają go do nowopowstałej placówki kapucyńskiej w Przełomie koło Grodna. Tu ochoczo, w duchu zakonnego posłuszeństwa, pełni obowiązki kucharza i inne, wynikające z powołania brata zakonnego. W niespełna rok pobytu w Przełomie zastaje go druga wojna światowa. Wielu braci, za zgodą swoich przełożonych, opuszczają klasztory, by schronić się w bezpieczne miejsca. Brat Karol wraz ze starszym od siebie o dziesięć lat br . Kryspinem pozostają jakiś czas w Przełomie , początkowo razem, później zaś br.Karol przenosi się do pobliskiego Grodna, aby w klasztorze ojców franciszkanów konwentualnych wypełniać swoje braterskie posługi. Pomimo nowej rzeczywistości politycznej, spowodowanej przesunięciem wschodniej granicy polskiej znacznie na zachód, gdy Grodno wraz z Przełomem i wieloma innymi miejscowościami znajdą się po drugiej stronie, br.Karol Szczepanek i br.Kryspin Czyszek pozostaną na swoich posterunkach jako dwaj najwierniejsi przedstawiciele swojej kapucyńskiej prowincji zakonnej. I chociaż wszyscy zakonnicy przeróżnych i licznych formacji, jakie znajdowały się na terenach byłych wschodnich rubieżach Rzeczypospolitej ,będą zmuszeni przywdziać stroje księży diecezjalnych, bracia Karol i Kryspin, pomimo szykan, pozostaną nierozłącznie w swoich kapucyńskich habitach.

Tym czasem rozpętała się walka z Kościołem. Wiele świątyń zamieniono na składy lub inną użyteczność, niezgodną z właściwym przeznaczeniem, albo po prostu zburzono. Największym jednak ciosem dla wierzących stał się brak kapłanów, z których wielu wywieziono do obozów zagłady ,wielu zamęczono, a kandydatom do kaplaństwa uniemożliwiono wstępowanie do seminarium.

W takiej sytuacji br.Karol, korzystając z okazji przysługującego mu prawa raz w roku odwiedzenia swego rodzonego brata w Polsce ma możność kontaktu ze swoimi władzami zakonnymi w Warszawie. W uroczystość św.Franciszka z Asyżu 4 października 1946r składa uroczyste śluby zakonne i stopniowo zaczyna długoletnią zaoczną formację kapłańską , by po dwudziestu latach w wielkiej dyskrecji , w zaciszu klasztoru warszawskiego otrzymać święcenia diakonatu z rąk ks.bpa Bogdana Sikorskiego. I wreszcie dzień św.Anny 1968r zapisze się głęboko w sercu o.Karola Szczepanka. Długo oczekiwane święcenia kapłańskie, które otrzyma z rąk ks.bpa Wacława Skomoruchy w kapucyńskim kościele w Serpelicach, tak blisko granicy ze współczesną Białorusią, w gronie nielicznych współbraci zakonnych, celem utrzymania jak największej dyskrecji. Przeprawa przez granicę z największym skarbem - kapłaństwem nie sprawiła najmniejszych trudności. Niestety, tak bardzo spragnieni kapłana wierni, wystawiający szaty i inne symbole kapłańskie na ołtarzu w farnym kościele grodzieńskim, podobnie i w wielu innych świątyniach, długo jeszcze będze wyczekiwali na pełną posługę kapłańską o.Karola. W tym kraju bowiem potrzebna jest jeszcze zgoda władz świeckich na pełnienie funkcji kapłańskiej. A na nią musiał o.Karol czekać jeszcze dziewięć lat. Dopiero od 1977r wolno mu oficjalnie wykonywać wszelkie czynności kapłańskie . W tym roku bowiem przybywa do Lipniszek jako proboszcz, by dzielić się swoim kapłaństwem nie tylko wśród swoich parafian, ale i w wielu sąsiednich miejscowościach, gdzie brak kapłanów długo jeszcze będzie odczuwalny.

I tak niepostrzeżenie upłynęło 25 lat kaplaństwa o.Karola Szczepanka, z których szesnaście przypadło na Lipniszki. W dniu św.Anny - 26 lipca b.r. parafia lipniska stawiła się niemalże w komplecie, aby uczcić dostojnego Jubilata, swegu proboszcza o.Karola, złotego Jubilata w kapucyńskim życiu zakonnym, świętującego dziś srebrny jubileusz kapłański. Domy w Lipniszkach przybrały wygląd świąteczny. Na uroczystą Mszę św. Jubileuszową ;przybywa J.E.Ks.Bp Aleksander Kaszkiewicz Ordynariusz Grodzieński wraz z ks.prałatem Michałem Woronieckim. Są obecni liczni kapłani z ks. Dziekanem Rojkiem na czele. Generała zakonu kapucyńskiego reprezentuje jego delegat o. Pacyfik Antoni Dydycz.

Przybywają współbracia zakonni z Polski, są obecni wszyscy kapucyni pracujący na Białorusi. Dość obszerny kościół w Lipniszkach nie mieści wszystkich wiernych, wśród których sporo jest młodzieży i dzieci. . Na wstępie słowo powitania kieruje do Arcypasterza Kościoła Grodzieńskiego, wszystkich kapłanów, współbraci zakonnych i licznie zgromadzonych wiernych o.Pacyfik Dydycz, definitor generalny zakonu Braci Mniejszych Kapucynów. Wskazał on, jak bardzo bliskie ustanowienie kapłaństwa i Eucharystii sąsiaduje z Wielkim Piątkiem przez cierpienie i z krzyżem Jezusa Chrystusa. Jeżeli w dziejach Kościoła, zauważa, niekiedy zapomina się o bliskości tych sakramentów i krzyża; to chyba tu, na tej Ziemi Grodzieńskiej w ostatnich dziesiątkach lat , a o . Karol jest tego świadkiem naocznym - ta bliskość krzyża i kapłaństwa była bardzo widoczna, odczuwalna. Dziękując Panu Bogu za dar kapłaństwa w osobie o.Karola, zachęcił do modlitwy, aby już nigdy tu nie brakowało kapłanow i żeby nigdy nie musieli napotykać na tak wielkie trudności. W zakończeniu przekazał dla o.Jubilata specjalne życzenia od Ojca Świętego Jana Pawła II, od Generała Zakonu o.Roberta Flavio Carraro oraz od wspólnoty braci mniejszych kapucynów, rozproszonych po całym świecie. W imieniu całej Warszawskiej Prowincji Kapucynów nadszedł list gratulacyjny na ręce o.Karola od o.Kazimierza Synowczyka prowincjała, który odczytał jego delegat o.Jan Fibek. Dominuje w nim wdzięczność i uznanie o.Jubilatowi za ten czas odważnego świadczenia o Bogu, za wszystkie trudy, za godziny spędzone w konfesjonale, za wyjazdy do odległych miejscowości, za wytrwałe uczenie różańca, godzinek, litanii, a nade wszystko za każde sprawowanie Najświętszej Ofiary, która przecież zawsze i wszędzie, ale tu, na tej Ziemi, jest szczególnie potrzebna. Ks.Bp Aleksander Kaszkiewicz w swoim kazaniu na wstępie przedstawił sylwetkę Jubilata - o.Karola Szczepanka i jego trudną drogę do kapłaństwa. Następnie rozwinął myśl: kim dla nas jest kapłan? Kończąc kazanie Ks.biskup życzył o.Jubilatowi opieki Bożej i pomocy Matki Bożej oraz wiele sił w posłudze kapłańskiej na długie lata służby ludowi wiernemu. Pod koniec Mszy św. o.Karol z wielkim wzruszeniem podziękował Księdzu Biskupowi, o.Pacyfikowi, wszystkim kapłanom, współbraciom zakonnym i całemu ludowi za to wielkie dziękczynienie Miłosierdziu Bożemu za dar kapłaństwa. Odwracając uwagę od swojej osoby zachęcał wszystkich zgromadzonych o nieustanne dziękczynienie na cześć Trójcy Przenajświętszej oraz o pamięć, byśmy idąc przez to życie prosili przede wszystkim o rozmnożenie wiary, nadziei i miłości.

o.Jan Bońkowski, kapucyn

O. Karol (od prawej) podczas uroczystości

Historia kościoła w Przełomie

Jak opowiadają starsi ludzie w roku 1936 brat Jakub kapucyn z Łomży odbywał podróż (w dół rzeki Niemen) parostatkiem (prawdopodobnie do Druskiennik lub do Wilna). Tuż na wzgórzu w Przełomie ujrzał kościół. Obięła go ciekawość, zatrzymał parostatek, poszedł spojrzeć na kościół.

Gdy już był na miejscu,to księdza w tym kościele w ogóle nie było.Zaś byli tylko miejscowi mieszkańcy wsi, którzy myśleli, że br. Jakub jest Żydem. A to dlatego, że miał na sobie ubranie,którego nigdy przed tym nie mieli okazji zobaczyć. Jakub miał na sobie ubiór z zakonu braci Kapucynów. Po obejrzeniu kościoła i plebanii, (w ktorej już nikt nie mieszkał), zainterosował się tą miejscowością. Wrócił do ojczystego miasta Łomży i opowiedział o tym co widział, księdzu prowincjałowi. W tym samym roku ks. Wacław, ks. Jacek, ks. Klemens i bracia Kapucyni;Jakub, Kryspin, Karol oraz organista Ernst (był Niemcem) przyjechali do Przełomu na stałe. Br. Jakub zamieszkał w domku, który sam zbudował od razu po przyjeździe. Pozostali zamieszkali w plebanii, która stała obok kościoła.

Dwa lata później zbudowali trzypiętrowy klasztor. Mieli zamiar zbudować "Jasną Górę". Niestety II wojna światowa skreśliła ich plany. Podczas okupacji faszystowskiej wszyscy zmuszeni byli opuścić kościół Przełomski i wyjechać za granicę. Zostali tylko; br. Karol i br. Kryspin.

W latach 1940-1950 rząd stalinowski zaczął dobierać się do budynków należących kościołowi. Najpierw zaczęli rozbierać plebanię, wywiezli ją do wsi Łukawice, a potem do Polnic.Dla tych wsi z rozebranej plebanii wybudowano szkołę. Po kilku latach tę szkołę przenieśli do wsi Boguszówka (rejonu i obw. Grodzieńskiego) i do dnia dzisiejszego obłożony cegłą stoi tam dom, w którym zamieszkali przyjezdni ludzie (z Białorusi i Rosji).

W krótkim czasie rozebrali i klasztor, wywieziono go do wsi Sonicze, gdzie obecnie funkcjonuje jako szkoła i internat.

6 stycznia 1970 r.-to data, którą można nazwać czarnym dniem. Władze komunistyczne ZSRR postanowiły zniszczyć też i kościół, do którego co niedzielę, święta roczne zbierali się wierni. W ten okropny dzień przyjechała milicja i żołnierze sowieccy, i zaczęli burzyć świątynię. Przybyli też parafianie by bronić jej, ale niestety nikt nie mógł powstrzymać tej dewastacji Został tylko fundament i wspomnienia.

Jeszcze przez 14 lat w domku Jakuba żył i stróżował w tym świętym miejscu br. Kryspin, ale był w podeszłym wieku i zawiodło go zdrowie. Wtedy br. Kryspina i br. Karola dzisiejszy.ks. proboszcz wziął do siebie i opiekował się nimi, ale niedługo, bo w 1984 r. br. Kryspin zmarł. Został pogrzebany na cmentarzu w Lipniszkach koło Grodna.

Władze sowieckie zniszczyły wszystko; plebanię,klasztor, kościół, ale nie potrafiły zniszczyć ludzkiej wiary w Boga. W ciągu 20 lat parafianie nie mieli kościoła. W roku 1990, 17 sierpnia z inicjatywy ks. proboszcza S. Gawlika (syna ojców Klaretynów z Wrocławia) był założony pierwszy kamień pod budowę już z kolei czwartego kościoła na ziemi Przełomskiej. Parafianie za własne środki zbudowali ten mały kościółek. Pomoc była też z Polski i USA.

11 września 1993r. wierni zebrali się na wspólną modlitwę i zawiesili pierwszy krzyż nad ołtarzem,. Powrócił też obraz MB-Przełomskiej, który przez wiele lat był przechowywany u miejscowej ludności.

Chociaż ciało świątyni rozszarpali, ale wiary z naszego serca nie wydarli.

Józef -Bohdan Orluk.

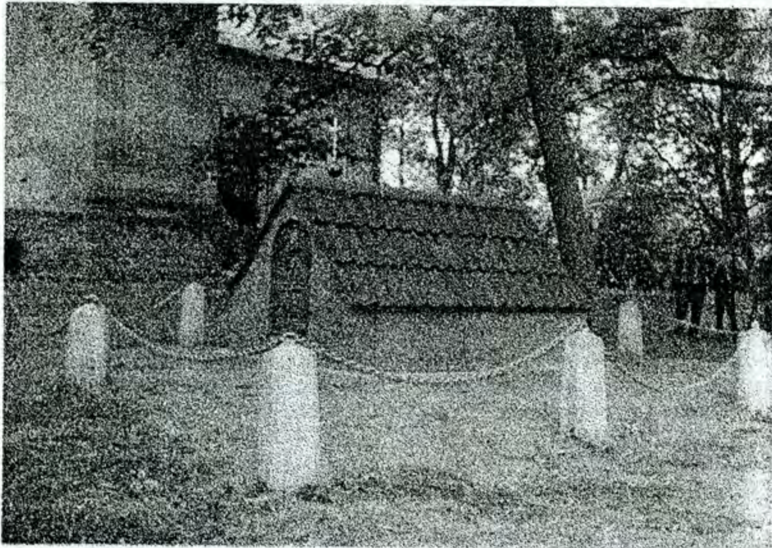
Z ŻYCIA ZPB

Podniosła uroczystość
ŁYSKÓW

Ciąg dalszy ze str.1

cy domek, kryty dachówką z krzyżem na szczycie. Na frontonie wizerunek F. Karpińskiego i słowa "Otóż dom mój ubogi".

Ceremonii poświęcenia pomnika dokonał ksiądz z Rożan. Obecny był

Pomnik Franciszkowi Karpińskiemu w Łyskowie

również przedstawiciel cerkwi prawosławnej ojciec Aleksander z Łyskowa. Na uroczystości przemawiali E. Smułek, S. Wasiukiewicz, K. Turek,L. M. Krześniak, K. Nobis, przewodniczący Rady Wiejskiej P. Liż i in. Chór oddziału ZPB w Porozowie wykonał pieśni do słów F. Karpińskiego, a dzieci recytowały jego wiersze. Następnie w miejscowej kaplicy odbyła się Msza św. Po Mszy chętni udali się na chutor Chorowszczyzna, gdzie F. Kapiński miał majątek. Oprowadzał zwiedzających miejscowy mieszkaniec Julian Nowicki. Dalszy szlak wiódł uczestników uroczystości do Porozowa, gdzie w miejscowym kościele odbył się koncert utworów F. Kapińskiego.

Romuald Sokołowski
Porozowo

Nowy oddział
MOŁODECZNO

W Mołodecznie zamieszkuje dużo naszych rodaków. Wielu pośród nich wyraża chęć być członkami Związku Polaków na Białorusi. Na początku października odbyło się zebranie, na którym została podjęta decyzja o założeniu Oddziału ZPB w Małodecznie o nazwie "Klub Polski im. Tadeusza Zana".

Przewodniczącym Zarządu Oddziału został wybrany Czesław Jodkowski.

Wyraz pamięci i wspólnego trwania
WOŁKOWYSK

W Wołkowysku dzięki wysiłkom członków Zarządu Oddziału ZPB powstały pierwsza i druga polskie klasy. Zaplanowana jest budowa polskiej szkoły w centrum miasta.

Powstanie polskiej szkoły w Wołkowysku do niedawna było naszym marzeniem. Teraz to są realia, które urzeczywistniają się dzięki pomocy i trosce naszych rodaków rozsianych po całym świecie. Dowodem tego jest przekazany przez Kongres Polonii Amerykańskiej z wydziału Południowej Kalifornii dar w postaci videoklasy. Dar ten został ufundowany przez naszego rodaka p. Mieczysława Dutkowskiego z przeznaczeniem dla klas polskich. Wysłannikiem przez ocean dla wręczenia daru naszym uczniom był członek Kongresu Polonii Amerykańskiej p. Tadeusz Maciejowski, który przekazał dar przy udziale przedstawicieli Ministerstwa Edukacji Narodowej p. Agnieszki Boguckiej i p. Joanny Wojtowicz. Na ręce prezesa Oddziału został wręczony dokument przekazu, w którym m. in. mówi się;

"Wierzymy, że dar ten stanie się dowodem uznania dla wysiłku działaczy Związku , a także nagrodę i zachętą dla rodziców oraz dzieci-uczniów klas polskich, jednych z pierwszych, jakie powstały na Białorusi po długich, trudnych latach dzięki Waszej odwadze i ofiarności

Ten dar jest także wyrazem pamięci i wspólnego z Wami trwania Polaków gdziekolwiek żyją, w dalekiej Kalifornii i bliskiej Polsce. Obejmujemy Was stale naszą serdeczną myślą i troską, a te maluchy, które rozpoczęły swą trudną,trudniejszą od innych drogę-miłością i nadzieją.

Niechże dar ten będzie materialnym wyrazem faktu, że chociaż obywatele różnych państw, jednakże tworzymy jedną wielką rodzinę-ten sam Naród-wierni sobie.

W imieniu Zarządu Oddziału ZPB w Wołkowysku, rodziców oraz dzieci, a także wszystkich Polaków naszego miasta wyrażam najserdeczniejszą wdzięczność Polakom dalekiej Kalifornii, a szczególnie pp.Mieczysławowi Dutkowskiemu i Tadeuszowi Maciejowskiemu za serdeczną troskę o nas i podanie pomocnej ręki!

Jednocześnie wyrażam serdeczną wdzięczność wicedyrektorowi Departamentu Współpracy z Zagranicą MEN-u p. mgr. Agnieszce Boguckiej za jej stałą troskę i opiekę nad naszymi maluchami, a także za wydelegowanie nam z Polski tak wybitnej nauczycielki jaką jest p. mgr. Eugenia Galemba.

Jestem przekonana , że nasz wspólny trud odrodzenia szkolnictwa polskiego nie pójdzie na marne. Mam nadzieję, że nasza ziemia, może nawet z tych pierwszych maluchów, po latach niewoli, wyda Polaków światowej sławy, nowych Mickiewiczów, Orzeszkowych, Kościuszków, Moniuszków, Ogińskich...

To oni poniosą ojczysty język, historię i kulturę naszego Narodu w przyszłe pokolenia tej ziemi.

Anna Sadowska

Rada obraduje
GRODNO

17 października b.r. odbyło się rozszerzone posiedzenie Zarządu Głównego ZPB w Grodnie. Omówiono szereg spraw bieżących takich jak stan finansowy Związku, niektóre zagadnienia związane z wydaniem i reklamą gazety "Głos znad Niemna", działalność polskiego wydziału przy Białoruskim Komercyjnym Uniwersytecie Zarządzania, budowa szkół polskich i in. Ponadto odbyła się dyskusja nad sytuacją społeczno-polityczną w republice.

Lalki mówią po polsku

Niezwykła premiera odbyła się na otwarcie sezonu w Teatrze Kukiełkowym w Grodnie. Była to bajka polskiego autora Macieja Wojtyszki "Księżniczka i paź", którą teatr wystawił w języku polskim. Jest to spektakl muzyczny, co dobrze świadczy o możliwościach zespołu aktorskiego.

Snując opowieść o miłości i wierności, szczerości i przyjaźni twórcy przedstawienia umiejętnie wprowadzają widza w tajemniczy świat baśni. Wszystko co się odbywa w półmroku sceny zachwyca nawet tych widzów, którzy mają bariery językowe i więcej odczuwają niż rozumieją język spektaklu.

Premiera odbyła się 19 września, lecz sztukę można będzie obejrzeć i w październiku. Dla maleńkich i dorosłych Polaków jest to pierwsza i wyjątkowa dla naszego miasta okazja, do obejrzenia przedstawienia teatralnego w języku ojczystym, a dla pozostałych mieszkańców-jeszcze jedna okazja usłyszeć piękny baśniowy, a nie bazarowy wariant języka polskiego.

Ludmiła Parchoć

W przededniu Świąt Wszystkich Świętych Oddział Miejski ZPB w Grodnie zwraca się do swoich członków oraz do wszystkich Polaków Grodna z apelem o uczestnictwo w robotach porządkowych na cmentarzach.

Akcje porządkowania cmentarzy będą zorganizowane w soboty, dnia 23 i 30 października 1993 r.

Prezes Oddziału Miejskiego
Stanisław Piełuć

Gościliśmy na ziemi Wielkopolskiej
GRODNO

Latem b. r. 30 dzieci z Grodzieńszczyzny odpoczywało na koloniach w Błażejewku koło Kórnika w województwie Poznańskim.Kolonie były zorganizowane przez Bank Rozwoju Rolnictwa SA w Poznaniu (prezes -Jerzy Malecki) i Agencję Turystyczną "Polonia" (dyrektor -Wojciech Owsianowski). Organizatorzy pokryli w całości dwutygodniowy koszt pobytu w Polsce łącznie z dojazdem na trasie Grodno-Poznań-Grodno.

Grupa dzieci z Grodna

Błażejewko jest znanym ośrodkiem wypoczynkowym, odwiedzanym przez licznych wczasowiczów. W pobliżu znajdują się znane miejscowości Kórnik, Rogalin, Zaniemyśl. Ośrodek zajmuje obszar nad brzegiem pięknego jeziora Bnińskiego. Nazwę swa wywodzi od ponad 500-letniego dębu Błażej , górującego swą koroną nad okolicą.

Program pobytu na kolonii był bardzo ciekawy. W pamięci zostały wycieczki do Kórnika, Poznania, Gniezna, muzeum pierwszych Piastów, do palacu Raczyńskich w Rogalinie. W upalny dzień przyjemnie było spacerować w dąbrowie rogalińskiej, gdzie znajdują się legendarne tysiącletnie dęby Lech, Czech i Rus. Wycieczka statkiem do Puszczykowa, spotkanie na wyspie Edwarda dały możliwość naszym dzieciom poznać gościnnych, miłych mieszkańców Poznania. Serdecznie dziękujemy p. Romualdowi Zysnarskiemu , przedstawicielowi Banku, który zapoznał nas z postacią niedawno zmarłego Edwarda Raczyńskiego, byłego prezydenta RP na wychodźstwie.

Dzieci aktywnie uczestniczyły w imprezach kolonijnych. Kasia Skorożonok zajęła I miejsce w konkursie piosenek, a Alena Motyl, Sasza Choćko i Witek Barcewicz zajęli drugie miejsce w konkursie strzelniczym.

Wyrazy sympatii okazały naszym dzieciom rodziny poznańskie. Szczególne wyrazy wdzięczności należą się p. E. Kuraś,która codziennie opiekowała się dziećmi ,zorganizowała ich pobyt w poznańskich rodzinach. Wszystkie dzieci otrzymały prezenty Naszymi sponsorami byli Bank Rozwoju Rolnictwa SA , WKFiT oddział wojewódzki.i miejski, Inwest Bank , Bank Poznania SA, Rolnicze Towarzystwo Kredytowe, "Głos Wielkopolski", "Gazeta Poznańska", Kulczyk Tradex, Poczta Polska, Browary Wielkopolskie SA, Bogdan Broda, radio "Eremi" i. in.

Gościnna ziemia Wielkopolska okazała dużo serca i życzliwości dzieciom z Grodzieńszczyzny za co dziękujemy wszystkim serdecznie.

Anna Piełuć
Janina Obuchowska

Sprostowanie

Redakcja "Głosu znad Niemna" serdecznie przeprasza Czytelników, że w Odezwie I Zjazdu Żołnierzy Ak do Rady Naczelnej RB zamieszczonej w nr 41(75) wkradł się błąd.

W wersecie IV powinno być "...Armia Czerwona była armią, jednego z państw, wchodzących w skład koalicji hitlerowskiej."

Jeszcze raz serdecznie przepraszamy.

Redakcja

Kamienie rzucane na szaniec

Cz. II

Los sprawił jednak, że niektórzy z nich, i między innymi prof. inż. J. Kochanowski, padli ofiarami innych morderców, równie nieubłaganych. Nikt z nas nie przeczuwał, że rozmowa z prof. Kochanowskim jest ostatnia.

Zaznaczyć muszę, że nieścisłą jest wzmianka w artykule "Wyżyny człowieczeństwa", jakoby brano prof. Kochanowskiego jako zakładnika niejednokrotnie. Przed owym nieszczęściem latem roku 1942 hitlerowcy brali zakładników tylko spośród inteligencji żydowskiej (w Grodnie). W ten sposób zginęli mecenasi Lobman, Sygal, i Sztattman. Tego ostatniego nie uratował nawet fakt, że był on chrześcijaninem.

Ulica starego Grodna

Pierwszych zakładników wzięto po zabiciu w Grodnie żandarma niemieckiego przez niejakiego Matuszewskiego. Niemcy go nie schwytali, ale wykorzystali jako pretekst do wymordowania najcenniejszych przedstawicieli polskiej inteligencji. Zginęli wówczas profesorowie Kochanowski, Dańko, Zygmunt Mrozowski, Wanatowski (znakomity grafik, wykładowca rysunków i robót ręcznych), a także niektórzy nauczyciele gimnazjum PMS i księża, oraz przedstawiciele innych zawodów, jak na przykład inż. Władysław Albrecht, kierownik Wydziału transportu przy Zarządzie Miejskim (tzw. Fuhrpark) w Grodnie. Znałem osobiście inżyniera, gdyż pracowałem w tym Fuhrparku przez cały czas okupacji niemieckiej.

Jest rzeczą charakterystyczną, iż inżyniera Albrechta wywoziło już NKWD w czerwcu 1941 roku. Wywożono go wraz z rodziną, ale transport utknął gdzieś pod Mołodecznem w rezultacie działań wojennych, to też inżynier wrócił do domu ale, jak się okazało, aby paść ofiarą nowych "oswobodzicieli". Rodzin Niemcy nie ruszyli. Zakładników rozstrzelała specjalna doborowa grupa oprawców, przysłana z Białegostoku przez kierownika SD Standartenfhrera Fromma, jak głosiły specjalne czerwone obwieszczenia, rozlepione na mieście. Część zakładników została wypuszczona, między innymi wspomniany w artykule dyrektor szkoły Wiewiórski, a także Horbaczewski, który wykonywał przez pierwsze kilka miesięcy okupacji obowiązki kierownika Zarządu Miejskiego. Właśnie od tych ludzi dowiedział się musiał autor artykułu o niezwykłym bohaterstwie prof. Kochanowskiego.

W rok później, to znaczy w lecie 1943 rozstrzelano drugą już grupę zakładników spośród Polaków, tym razem wraz z rodzinami, nie oszczędzając nawet niemowląt. Jako pretekst wykorzystano tym razem zastrzelenie w terenie przez partyzantów bolszewickich lekarza niemieckiego d-ra Masuhra. Zamordowano wówczas wielu znakomitych lekarzy, między innymi d-ra Waszczuka, męża i żonę doktorstwo Pańcerzyńskich, oraz d-ra Musiałka, którego dobrze znałem, gdyż leczył mnie na gruźlicę. Przyjechał do Grodna z Otwocka, gdyż w Grodnie nie było już specjalistów od gruźlicy, bo pani doktór Carewska zmarła nieoczekiwanie nagle w jesieni 1941 roku, a jej następca w Poradni przeciwgruźlicznej d-r Lipnik był Żydem i został wywieziony przez Niemców z Grodna w lutym 1943 roku w czasie likwidacji getta grodzieńskiego.

Pamiętam dobrze wszystkich tych lekarzy, specjalistów z prawdziwego zdarzenia, działalność których uratowała życie wielu ludziom, między innymi i mnie, nie zdołała jednak uchronić ich od zagłady z rąk oprawców. Z doktorem Musiałkiem zginęła wówczas jego małżonka, a także dziecko-niemowlę. Wraz z lekarzami zginął dyr. Wiewiórski, który działając w czasie okupacji w Opiece społecznej robił, co mógł, aby pomóc najbiedniejszym. Zginął wraz ze swą liczną rodziną. Zginął także były sędzia Buchali wraz z żoną, którą niesiono na rozstrzał, gdyż już od kilku lat nie mogła chodzić, i z dwiema prześlicznymi córkami Maryną i Wandą, które dobrze znałem.

Wracając do prof. inż. Jana Kochanowskiego, to wiadomo mi, że zwłoki profesora odkopała z dołu koło Naumowicz, gdzie rozstrzelano zakładników, mieszkanka Grodna p. Walentyna Kunachowicz. Byłem świadkiem rozmowy z nią mojej matki, która była jej koleżanką z gimnazjum żeńskiego w Grodnie, do którego obydwie one uczęszczały przed rokiem 1914. Opowiedziała wówczas p. Kunachowicz matce mojej, jak zdołała przetransportować zwłoki profesora do Grodna, by je pochować na cmentarzu katolickim. Rozmowa ta miała miejsce na dawnej ul. Narutowicza,obecnie naszczęj imię osławionego kata Dzierżyńskiego.

Jeśli chodzi o losy innych naszych profesorów,to wiem tylko, że prof. Stanisław Komar zginął także w Kuropatach pod Mińskiem. Opowiedział mi o tym syn profesora po wojnie.

Kończąc pragnę podkreślić, że przez okres powojenny nigdy nie spotkałem w prasie bolszewickiej nawet wzmianki o prof. inż. Kochanowskim i jego zasługach dla miasta. Jedyny raz już w latach siedemdziesiątych pytał mnie o niego białoruski pisarz z Grodna, dziś już zmarły p. Aleksy Karpiuk, który miał zamiar napisania artykułu o profesorze, jako założycielu grodzieńskiego ogrodu zoologicznego. Powiedziałem wówczas p. Karpiukowi, że Kochanowski "siedział, jak to się mówi "za pierwszymi Sowietami", to też myślę, że musiał wyciągnąć z tego odpowiednie wnioski, gdyż nie ma wątpliwości, że tzw. "dzieło" na profesora do dziś dnia leży sobie w moskiewskim archiwum KGB, gdzie figuruje on jako reprezentant tak zwanej "reakcyjnej inteligencji białopolskiej".

Piotr Naumiuk.

IV OGÓLNOŚWIATOWA PIELGRZYMKA SYBIRAKÓW NA JASNĄ GÓRĘ

Klara Rogalska jest członkiem Zarządu Głównego Towarzystwa Przyjaciół Grodna i Wilna w Białymstoku oraz Prezesem Związku Sybiraków Koła N 10 osiedla "Mickiewicza".

I

IV Ogólnoświatowa Pielgrzymka "Sybiraków" na Jasnej Górze.

"Życie ludzkie porównuje się zwykle do pielgrzymki, każdy z nas na wzór pielgrzymów dążyć ma nie tylko do przybytków, które Panu Bogu podobało się obrać, lecz dążyć ma do przybytków gdzie sam rozdawca łask Pan Bóg nasz zamieszkał"./z Pisma Św. Rafała Kalinowskiego/

Ze wschodu, zachodu, południa i północy Polski podążali Sybiracy, pociągami, autokarami - na IV Ogólnoświatową Pielgrzymkę Sybiraków - przybyli nie tylko z Polski - przyjechali z odległych kontynentów świata. Przybyli, aby złożyć dziękczynienie Pani Jasnogórskiej, za ocalenie, za przeżyte cierpienia, za katorgę, za cud, który się dokonał nad nimi. Żyjemy, klęczymy przed Tobą i nie wiemy jakimi słowami wyrazić swoją wdzięczność - w skupieniu milczymy - milczenie też jest modlitwą - słowa Jana Pawła II.

IV Ogólnoświatowa Pielgrzymka jest szczególną, od niej rozpoczęliśmy rok sybiraka pod hasłem:

"Pokój umarłym - żywym pojednanie"

Pielgrzymkę poprzedziły trzydniowe zamknięte rekolekcje dla Sybiraków. Rekolekcje prowadził O.Dominik kapucyn z Wrocławia.

W dn. 8.V. maja w godzinach rannych odbyło się spotkanie w Politechnice Częstochowskiej przedstawicieli Oddziałów Wojewódzkich, kół dzielnicowych i terenowych z Zarządem Głównym. Spotkanie otworzył Ks. Edmund Cisak, w wystąpieniu omówił sprawy związane z uroczystościami jakie mają się odbyć w maju 1994r w Grodzen k/Opola, gdzie zostanie wyświęcony przez Prymasa Polski J.Glempa - obraz Matki Boskiej Grodzieccko-Bieleckiej Sybiraków. Następnie przemawiał Prezes Związku Sybiraków Ryszard Reiff. Wystąpienia poszczególnych osób były bardzo emocjonalne, mówili o ogromnych problemach ekupełnieniu dokumentacji niektórych członków Związku Sybiraków w związku z uzyskaniem uprawnień Kombatanckich, wysunięto szereg postulatów i celowych propozycji w dalszej pracy Związku Sybiraków.

W tym samym dniu o godz.17 w Kaplicy Cudownego obrazu została odprawiona msza Św. inaugurująca Pielgrzymkę Sybiraków.Mszę Św. odprawił - Sybirak - kapelan Krajowego Związku Sybiraków Ks.Edmund Cisak. Po mszy w auli im. Jana Pawła II, która była wypełniona po "brzegi". Gdański Oddział Związku Sybiraków przygotował akademię z udziałem licznego grona młodzieży. Na akademię złożyły się utwory słowa żywego i muzycznego, młodzież wczuła się w rolę jaka została jej powierzona - wykonanie było na bardzo wysokim poziomie, była to młodzież ze Szkoły Muzycznej z Gdańska - wzruszyła Sybiraków do łez, a zwłaszcza wierszami.

Drogę Krzyżową na wałach Jasnej Góry rozpoczęliśmy o godz.21.30. W tym roku poszczególne stacje Drogi Krzyżowej były rozważane przez Sybiraków. Przedstawiciele Oddziałów Związku Sybiraków według nazw alfabetu - czytali rozważania na szczycie, w miejscu ,gdzie odbywa się Msza, a pielgrzymi z zapalonymi świecami, szli od stacji do stacji. Rozważania przy stacjach Męki Pańskiej nawiązywały swą treścią do naszych sybirackich przeżyć. Przy każdej stacji - mimo woli - wspomnienia z lat tułaczki same wdzierają się w głąb duszy - wzruszenia, łzy, wspomnienia to nieodłączny "towarzysz" naszej pielgrzymki.

Po przeżytych emocjach pierwszego dnia pielgrzymi, zmęczeni, ale jakże szczęśliwi udają się: jedni - na spoczynek, drudzy - przed cudowny obraz Czarnej Madonny - na nocne czuwanie. Tam w skupieniu i ciszy już sami chcą jeszcze raz powiedzieć "Ty zawsze przy mnie byłaś, to ty mnie ochroniłaś od oprawców w więzieniu, to ty mi zawsze podawałaś pomocną dłoń, gdy umierałam z głodu. Ty mnie nie opuściłaś - dzis składam ci gorące podziękowanie".

Niedziela 9 maja - przed godz. 10.00 na klasztornym dziedzińcu ustawiają się poczty sztandarowe - las sztandarów, a prawie na każdym "Ty ,co w Ostrej świecisz Bramie" i wrót bronisz Częstochowy". Napisy na sztandarach - to podziękowanie za powrót daty - do historia. Podczas I Pielgrzymki w roku 1990 był tylko jeden sztandar - sztandar z roku 1928, przetrwał zawieruchę wojenną, ocalał. Na niektórych sztandarach widać postać Św. Rafała Kolinowskiego - Patrona Sybiraków (1807-1835).

Zbliżamy się do kulminacyjnego punktu naszej Pielgrzymki. Msza Św., która się rozpoczęła o godz. 10.30. Poczty sztadarowe z dziedzińca skierowały się na Szczyt Jasnogórski przed ołtarz. Schodami przechodzą przez mauzoleum Sybiraków przed postaciami łagiernika, sybiraka, oficera z Katynia z przestrzeloną czaszką, nisko się pochylają, krótka modlitwa, którą odmówili ks. E. Cisak i Opolski ks.bp. Bagiński. Następnie delegacje składają wieńce. Tu w Mauzoleum Sybiraków są dwie tablice upamiętniające miejsca największych skupisk Polaków na nieludzkiej ziemi.

CDN

Klara Rogalska

OGŁOSZENIE

2.XI.93 o godz.11.00 przed Domem Polaka przy ul. Dzierżyńskiego 32 odbędzie się uroczyste poświęcenie tablicy Pamięci Polaków wysiedlonych, pomordowanych, zmarłych w łagrach w latach terroru stalinowskiego.

LOS

Paweł Żuk

O represjach ,GUŁAG-ach i więzieniach stalinowskich dzisiaj mówi się bardzo dużo .Lecz konkretne losy ludzi zesłanych nie są nam wcale znane. Ich nadzieje ,marzenia, spostrzeżenia zostaną dla nas tajemnicą. Niewielu z nich wytrzymało tortury i znęcania, lecz ci, którzy wytrwali mają dzisiaj swoje zdanie i własną postawę wobec życia .

Rozmawiam z Pawłem Żukiem ,członkiem Rady i Zarządu Republikańskiej Asocjacji Represjonowanych, Prezesem Grodzieńskiego Obwodowego Stowarzyszenia Represjonowanych :

W październiku 1989 r. po mojej prośbie w gazecie "Grodnienskaja Prawda" ukazał się artykuł o nas ,represjonowanych. Z tego właśnie zaczęła się nasza działalność .

Po raz pierwszy mieliśmy możliwość spotkać się w lutym 1990 roku , było nas 13 osób . W Moskwie ,natomiast , już istniała Asocjacja Represjonowanych. Przy ich pomocy udało nam się zorganizować na terenie Białorusi kilka Stowarzyszeń ofiar represji ,a 8 lutego 1992 r. w Mińsku odbył się nasz pierwszy Zjazd, i już w czerwcu organizacja nasza została oficjalnie zarejestrowana.

Niestety nie ominęły nas nieporządane problemy i zakłócenia, szczególnie ze strony biurokratów zasiadających w grodzieńskiej Radzie Miejskiej.

I.A. Na czym polega działalność organizacji?

P.Ż. *Główny kierunek naszej działalności polega na konkretnej pomocy konkretnym osobom. Pomogamy ludziom odzyskać swoje majątki, apelujemy również do władz o przyznanie tym osobom rehabilitacji, podtrzymujemy ich również materialnie.*

I.A. Wiem, że spędził Pan 8 lat w łagrach, jest Pan osobą o bardzo skomplikowanym i trudnym losie.

P. Ż. *Niestety, do dzisiaj jeszcze śnią mi się tamte lata. Ja nie mogę i nie chcę zapominać wszystkiego co musiałem przeżyć w ciągu 8 lat.*

Aresztowano mnie w 1946r., zarzucono mi współpracę z Armią Krajową i podpalenie budynku poczty i łączności. Do dzisiaj ja nie wiem co tam się stało i dlaczego oskarżenie padło właśnie na mnie.

Mając 18 lat trafiłem do Uralskich łagrów, później 1948 r. przewieziono mnie do łagrów znajdujących się koło Karagandy. Większość więźniów pochodziła z Zachodniej Białorusi, szczególnie dużo było tam żołnierzy Armii Krajowej.

Zmieniłem kilka łagrów, byłem również w Norylsku, gdzie wziąłem udział w buncie zorganizowanym przez więźniów. Za organizację i udział w powstaniu wywieziono mnie i jeszcze 600 osób do Magadanu, gdzie w łagrze Zimne Źródło spędziłem ponad rok do 1954r. Właśnie tam otrzymałem "Wilczy paszport" i pozwolenie na powrót do domu. A w 1964r. zostałem zrehabilitowany. Na tym moje problemy się nie skończyły. Miałem dużo przykrości z powodu swojego życiorysu.

Przez całe życie przekonywano mnie, że nie jestem taki sam jak wszyscy inni normalni radzieccy obywatele; z tego powodu byłem dumny; ja nie żałuję nawet jednego dnia swego życia. Na Syberii poznałem wspaniałych ludzi, nauczyłem się żyć i doceniać czasami krótkie chwile radości.

I.A. Dziękuję za rozmowę.

Rozmawiała Irena Artisz

POETA - LIRNIK

30 września b.r., w Nowym Zamku w Grodnie odbył się wieczór poświęcony 170 rocznicy urodzin Władysława Syrokomli.

Ludwik Kondratowicz ur. 29.09.1823r w Smólkowie (obecnie teren Zachodniej Białorusi). Syn ubogiego szlachcica, chodzącego po skromnych dzierżawach, naukę szkolnę, rozpoczętą u dominikanów, w 1833r, zakończył w 1937r. na klasie V szkoły powszechnej w Nowogródku. W latach 1841-44 ujawnił zainteresowanie literaturą Debiutował w 1844 r. w "Atheneum" gawędą "Pocztylion". Zawód pisarski stanowić miał odtąd podstawowe, choć nie zawsze wystarczające źródło utrzymania dla Syrokomli i licznej w przyszłości rodziny, którą założył w 1844 r., biorąc w dzierżawę wioskę Załucze nad górnym Niemnem. W Załuczu powstały "Przekłady poetów polsko-łacińskich". W 1853 roku wydał zbiór wspomnień "Wędrówki po moich niegdyś okolicach". W tym okresie Syrokomla nawiązuje kontakt z wileńską elitą intelektualną(m. in. z Moniuszką, który skomponował muzykę do kilku utworów Syrokomli), publikował dalsze "rymy ulotne", gawędy;"Z pól nadniemeńskich". "Kęs chleba"(1855), "Gawędy żołnierskie", "Kapral Terefera i Kapitan Serpentyna". W 1857 r. wraz z rodziną zamieszkuje w Wilnie, gdzie kontynuuje twórczość dramatopisarską, ogłaszając m. in. dramaty historyczne "Kasper Karliński" wydany pod tytułem "Obrona Olsztyna".
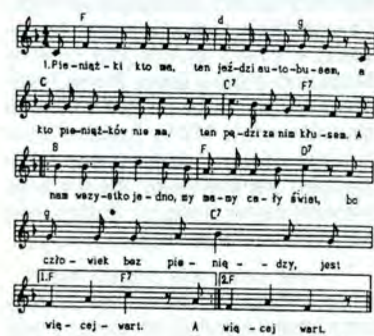
Poetycka twórczość Syrokomli, wysoko ceniona przez współczesnych, odznacza się, obok swoistej tematyki, charakterystycznym stosunkiem do języka poezji, którego prostota, komunikatywność, programowa "zgrabność" wiążą się z przyjętą świadomie postawę poety prostego ludu, "lirnika wiejskiego". Bardzo obfity dorobek poetycki Syrokomli nie został dotychczas ujęty w pełnym i poprawnym wydaniu. Miejmy nadzieję, że twórczość Władysława Syrokomli w przyszłości w pełni dotrze do nas, jego czytelników.

W swoich utworach Syrokomla wykorzystywał również satyrę polityczną, którą przemycał w formie aluzyjnej (np. w "Melodiach z domu obłąkanych"); ostre akcenty antycarskie zawierały wiersze nieopublikowane, przede wszystkim głośny "Sachar-maroz"(1858). Spośród prac przekładowych Syrokomli szczególną wagę miało przypomnienie i udostępnienie poezji polsko-łacińskiej; Janickiego, Kochanowskiego, Klonowicza, Sarbiewskiego. Tłumaczył też m. in. Berangera, Lermontowa, Rylejewa. Zmarł Ludwik Kondratowicz w wieku 39 lat w 1862 roku w Wilnie.

W uroczystości w Grodnie udział wzięli przedstawiciela białoruskiej i polskiej inteligencji; pisarze , poeci, Grodnieńska kapela chóralna (pod kierownictwem Larysy Ikoznikowej, przedstawiciele ZPB na czele z Prezesem Tadeuszem Gawinem . Po raz pierwszy na ziemi Grodzieńskiej zostały wykonane utwory W. Syrokomli. Włodzimier Marckiel,pisarz białoruski, który poświęcił całą swoją twórczość poezji Władysława Syrokomli, zapoznał obecnych ze szczegółami życia polskiego poety.

I. A.

Pieniążki kto ma

1. Piniążki kto ma, ten jeździ autobusem,
a kto pieniążków nie ma, ten pędzi za nim kłusem.
A nam wszystko jedno, my mamy cały świat,
bo człowiek bez pieniędzy, jest więcej wart.
A więcej wart.
2. Pieniążki kto ma, ten jeździ do Krynicy,
a kto pieniążków nie ma, ten głową do miednicy.
A nam wszystko jedno...
3.Pieniążki kto ma, ten jeździ do Wieliczki,
a kto pieniążków nie ma, ten palcem do solniczki.
A nam wszystko jedno...
4.Pieniążki kto ma, ten jeździ za Granicę,
a kto pieniążków nie ma, ten zwiedza okolicę.
A nsm wszystko jedno...
5. Pieniążki kto ma, tan lata samolotem,
a kto pieniążków nie ma, ten chodzi na piechotę.
A nam wszystko jedno...
6.Pieniążki kto ma, ten jeździ na obozy,
a kto pieniążków nie ma, ten w polu pasie kozy.
A nam wszystko jedno...
7.Pieniążki kto ma, na małpy w cyrku zerka,
a kto pieniążków nie ma, ten zerka do lusterka.
A nam wszystko jedno...
8.Pieniążki kto ma, ten pójdzie dziś do kina,
a kto pieniążków nie ma, ten stoi jak drabina.
A nam wstystko jedno...
9.Pieniążki kto ma, ten pija manderynkę,
a kto pieniążków nie ma, ten tylko łyka ślinkę.
A nam wrszystko jedno...

Więcej otwartości

W październiku b.r. grupa polskich naukowców z Gdańska, medyków i biochemików odwiedziła Grodno na zaproszenie wykładowcy z Akademii Medycznej dr. Jerzego Kisielewskiego.

Goście odbyli ciekawe spotkania z kolegami w Instytucie Biochemii AN ,na Uniwersytecie oraz w szpitalach i klinikach miasta. Szereg z nich wystąpiło z wykładami w Akademii Medycznej, uczestniczyło w operacjach, razem z białoruskimi chirurgami.

Polscy naukowcy zapoznali się z pracą niektórych wydziałów w szpitalu obwodowym, z systemem badań naukowych oraz metodyką przygotowania przyszłych lekarzy.

Podczas spotkania w redakcji "Głosu" goście przedstawili swoje wrażenia i opinie z tej pierwszej wycieczki na Białoruś.

"Dobrze pamiętamy,-powiedzial kierownik Katedry Biologii Molekularnej Uniwersytetu Gdańskiego prof. Tajlor,-to, co zrobił dla nas Zachód w najtrudniejszych czasach. Teraz, gdy jesteśmy po kryzysie, mamy za obowiązek wywdzięczyć się , wykazując te same podejście do mieszkających na Wschodzie. Jednym ze sposobów jest ułatwianie kontaktów z Polską, przede wszystkim dla ludzi młodych. Nie da się ukryć, iż dziś nasze dwa światy bardzo się różnią. Tu, na Białorusi, jeszcze tak bardzo wyczuwa się spuściznę po komuniźmie,w jego radzieckim wydaniu, natomiast my w Polsce jesteśmy nieporównalnie bliżej normalności.

Myślę, że taki wyjazd do naszego kraju młodego czlowieka, nie ważne Polaka czy Białorusina, ze względu na bliskość kulturową, byłby sposobem na poznanie zachodniego poziomu nauki, kultury, cywilizacji. Nasz system stymulowania nauki,zasadniczo różni się od tego, który dotychczas funkcjonuje tu. U nas każdy, od profesora do magistra, ma prawo złożyć wniosek o finansowanie jakiegoś projektu badawczego i to jest niesłychanie pobudzające dla młodych ludzi. A profesor z kolei musi zawsze pamiętać, że wyrobione nazwisko, to jeszcze nie wszystko i trzeba ciągle pracować by iść naprzód. "

O tym jak ocenia stan białoruskiej i polskiej medycyny, zapytałam znanego chirurga, profesora Akademii Medycznej w Gdańsku Zbigniewa Grucę.

"Odniosłem niezwykle przyjemne wrażenia ze spotkania z młodzieżą. Jest szalenie otwarta, chłonna na informację i chętna głębszego poznania, jeśli chodzi o naukę. Nasza ewentualna współpraca będzie polegała na wymianie studentów, stażystów, lekarzy, na współudziale w konferencjach naukowych, a nawet wymianie wykładów.

Z tego, co zobaczyłem za te pare dni, mogę wywnioskować, iż wkład osobisty ludzi w rozwój medycyny tu, jest bardzo duży. Jesteśmy pełni uznania dla chirurgów i całego zespołu pracującego, którzy potrafią dobrze robić swoją sprawę w tak ciężkich warunkach i przy tak skąpym wyposażeniu technicznym.

W Polsce posunęliśmy się daleko do przodu, jeśli chodzi o warunki pracy, albowiem jest to kwestia pieniędzy i dostępu do osiągnięć Zachodu. Na zasadnicze zmiany w naszym systemie ochrony zdrowia niestety wciąż czekamy.

Przede wszystkim czekamy na zniesienia monopolu na ubezpieczenia, co pozwoli na bardziej uczciwe rozliczenie między chorym, firmą ubezpieczeniową a zakładem leczniczym.

Sprawa ubezpieczenia jest niezwykle ważna, jesli chodzi o rozwój medycyny"odpłatnej", oraz klinik i szpitali prywatnych, posiadających bardziej wysoki poziom usług .

Koszt średniej operacji, jak, na przykład, wycięcie pęcherzyka żółciowego, łącznie z pobytem w szpitalu i zabiegami diagnostycznymi wynosi 15-20 mln. złotych. Jasne, że indywidualnego czlowieka rzadko jest stać nawet na taki jednorazowy wydatek przy obecnym wyposażeniu społeczeństwa. W związku z tym, w tej chwili prywatne kliniki zajmują się wykonywaniem drobnych zabiegów, koszta których nie przekraczają 10 mln. złotych.

Udoskonalenie systemu ubezpieczenia medycznego mogłoby wiele zmienić w sprawie rozwoju usług lekarskich."

Owszem, poziom naszego systemu ochrony zdrowia, jak zresztą wiele innych aspektów życia codziennego, są daleko w tyle od poziomu średnioeuropejskiego. Żywimy jednak nadzieję, na pozytywne zmiany, które mogą być przyspieszone właśnie poprzez bardziej ciasne, a więc skuteczne kontakty z przodującą dziś medycyną polską.

BESTSELLER

AKWARIUM

Wiktor Suworow

Kira znają wszyscy, to wielka figura. Kir Łemzenko miał stałą siedzibę w Rzymie, ale pracował, oczywiście, nie tylko we Włoszech. Kir odnosił sukcesy dosłownie wszędzie, zwłaszcza we Francji. Rzymski dyplomatyczny rezydent GRU, generał-major Kir Łemzenko dysponował nadzwyczajną władzą. I przydomek miał odpowiedni: Papież. Teraz jest już generałem-pułkownikiem, pracuje w Wydziale Organów Administracyjnych KC. Z ramienia partu sprawuje kontrolę nad GRU i KGB. Półtora roku temu, po tym jak przeszedłem komisję wyjazdową GRU, zostałem wezwany do Kira. Pięciominutowa rozmowa. Przeprowadza taką rozmowę z każdym oficerem GRU i KGB, oddelegowanym do pionu operacyjnego. Kir wszystkich zatwierdza. Albo nie zatwierdza. W jego rękach spoczywa los każdego oficera GRU i KGB.

Ma przestronny gabinet. Cała jedna ściana ze szkła. Widok na spiętrzone zielone dachy kompleksu KC. Pozostałe ściany są w kolorze jasnoszarym. Podłogę pokrywa miękka, szara mata ze strzyżonej wełny. Duże biurko, bez jakichkolwiek papierów. Duży sejf. Poza tym pusto.

- Dzień dobry, Wiktorze Andriejewiczu - mówi dobrotliwie.

- Dzień dobry, Kirze Gawriłowiczu.

- Wiecie, Wiktorze Andriejewiczu, w GRU i w KGB bardzo rzadko zdarzają się ludzie, którzy uciekają na Zachód.

Skinąłem głową.

- Wszyscy są bardzo nieszczęśliwi. To nie frazes. 65% uciekinierów wraca ze skruchą. Rozstrzeliwujemy ich. Wiedzą o tym i mimo wszystko wracają. Ci, którzy dobrowolnie nie wracają do Związku Radzieckiego, najczęściej popełniają samobójstwo, spijają się, lądują na samym dnie. Dlaczego?

- Zdradzili swoją socjalistyczną ojczyznę. Gryzie ich sumienie. Utracili przyjaciół, rodziny, swój język...

- Nie to jest najważmiejsze, Wiktorze Andriejewiczu. Są poważniejsze przyczyny. Tutaj, w Związku Radzieckim, każdy z nas należy do najwyższej klasy. Każdy oficer GRU jest nadczłowiekiem w stosunku do wszystkich pozostałych. Dopóki pozostajesz w naszym systemie, posiadasz kolosalne przywileje. Kiedy jest się młodym i zdrowym, ma się władzę - nie pamięta się o takich sprawach. Docenia się je dopiero wtedy, gdy to wszystko bezpowrotnie znika. Niektórzy z naszych uciekają na Zachód w pościgu za wspaniałym samochodem, willą z basenem, pieniędzmi. Ale kiedy zdrajca ma już mercedesa i własny basen, wtedy nagle spostrzega, że jest jednym z wielu, że wszyscy wokoło mają porządne wozy i baseny.

- Nigdy o tym nie pomyślałem...

- Myśl o tym. Myśl zawsze. Bogactwo - rzecz względna.

Jeżeli śmigasz ładą po Moskwie, przystojne odwracają się za tobą Jeżeli suniesz po Paryżu wielkim citroenem, nikt cię nawet nie zauważy. Lejtenant na Dalekim Wschodzie to cesarz i bóg w jednej osobie, władca życia. Pułkownik w Moskwie - to pionek; dookoła są tysiące pułkowników. Zdradzisz - stracisz wszystko. Wtedy dopiero przypomnisz sobie, że kiedyś należałeś do potężnej organizacji, byłeś zupełnie niezwykłym wyniesionym ponad miliony innych. Zdradzisz - poczujesz się szarakiem, niedostrzegalną marnotą, taką, jak wszystko wokoło. Kapitalizm daje pieniądze, ale nie daje władzy i honorów. Są też wśród nas chytre gagatki: nie uciekają na Zachód, lecz zostają i po kryjomu sprzedają nasze sekrety. Mają pieniądze kapitalizmu i korzystają z pozycji nadczłowieka, jaką im daje socjalizm. Ale takich bardzo prędko odnajdujemy i likwidujemy.

- Wiem, Pieńkowski.

- Nie tylko. Pieńkowski jest znany na całym świecie. Wielu nie jest znanych. Na przykład Władimir Konstantinow. Wrócił do Moskwy na urlop, a trafił prosto na śledztwo. Niezbite dowody. Wyrok śmierci.

- Został spalony?

- Nie. Prosił, by go nie zabijać.

- I nie zabito go?

- Nie, nie zabito. Tyle że pewnego razu zasnął smacznie w swojej celi, a obudził się w grobie. Głęboko pod ziemią. Prosił, by go nie zabijać, więc go nie zabito. Ale trumnę musiano zakopać. Tak każe instrukcja. No, idź już, Wiktorze Andriejewiczu. Życze ci powodzenia. I pamiętaj: tu nie KGB, tu próg zdrady jest o wiele niższy. Pilnuj się.

CDN

Oferowana w Polsce Tempra ma benzynowy, gaźnikowy silnik 1,6 dm^3 (86 KM)Jest to bez wątpienia jednostka napędowa oferująca najlepszy kompromis między osięgami a ekonomiką, z całej gamy silników Tempry. Gdyby tylko trochę więcej wyposażenia dodatkowego i na desce rozdzielczej, poczucie luksusu byłoby już pełne. Mimo to wróżę Temprze w Polsce duży sukces. Fiat Fiatem, ale porównywalny VW Vento kosztuje dobre

sto milionów drożej! Wątpię czy jest tyle lepszy.

Wydaje sie, że obecność włoskiego koncernu w Polsce jeszcze się umocni. Może mieć z tym coś wspólnego podobny charakter Włochów i Polaków. A może tylko ich cierpliwość i wytrwała praca, która zaowocowała ostatnio założeniem przedsiębiorstwa Fiat Auto Poland.

Ludność Polska na Ziemi Białoruskiej między 1931r. a 1959 r.

VI

Dokonanie statystycznej i merytorycznej oceny zmian demograficznych na Białorusi między 1931 a 1959 r. jest bardzo trudne. Jesteśmy w posiadaniu jedynie szczątkowych informacji statystycznych nie w pełni wiarygodnych, często sprzecznych ze sobą. Opracowanie naukowe tego okresu wymaga oddzielnego studium i dotarcia do małoznanej dokumentacji statystycznej głównie radzieckiej, ale również niemieckiej i polskiej. W niniejszym opracowaniu jedynie zostaną zasygnalizowane wybrane problemy, które w przyszłości powinny doczekać się źródłowego opracowania. Okres między l931 a 1959 rokiem obejmuje łącznie 28 lat. W tym czasie nie tylko przetoczył się front II wojny światowej, ale poważne konsekwencje wywołała zmiana granic i masowa migracja ludności. Miały one charakter selektywny dotyczący pewnych jedynie grup narodowościowych oraz niektórych obszarów. Nie będąc w stanie opracować całości zagadnienia skoncentrowana będzie uwaga na losie ludności polskiej. Zagadnienie to też będzie podane w sposób fragmentarczny, umożliwiający jedynie orientacyjne określenie ogólnego salda zmian.

Odmienna była sytuacja demograficzna w okresie 1931 - 1939 w Białoruskiej SRR oraz na ziemiach należacych do Polski. W części zachodniej warunki życia były ustabilizowane. Przyrost naturalny był wysoki, migracje były stosunkowo małe. Natomiast w cześci wschodniej mieliśmy do czynienia z kolektywizacją rolnictwa. Przyniosła ona tzw. rozkułaczenie, które wiązło się z deportacjami. Następnie przyszła klęska głodu., Nie była ona tak tragiczna jak na Ukrainie, gdzie z głodu zmarło kilka milionów ludzi, ale też przyniosła znaczne straty demograficzne. Kolejne represje miały miejsce w latach 1937-1938.

Objęły one między innymi w dużym stopniu ludność polską. Działy się te tragiczne wydarzenia w społeczeństwie młodym demograficznie odznaczającym się wysokim przyrostem naturalnym. Nie wnikając w szczegóły zostaną zaprezentowane niedawno odnalezione dane spisu z 1937 r,, następnie znane od dawna, lecz podobno zafałszowane wyniki spisu ludności z 1939 r. Porównanie ich do wcześniejszych danych spisowych z 1926 r oraz orientacyjnych szacunków z 1931 r. da możliwość oceny ogólnych tendencji zmian demograficznych występujących w Białoruskiej SRR /w granicach sprzed września 1939/ w latach poprzedzających wybuch II wojny światowej

Tabela nr 2

Struktura narodowościowa Białoruskiej SRR w okresie 1926-1939 (Licz ludności w tys.)

Lp.Narodowość	Spis ludności 1926	Szacunek 1931	Spis ludności 1937	Spis ludności 1939
1. Białorusini	4017,3	4326,6	4361,8	4615,5
2. Żydzi	407,1	440,2	363,2	375,1
3. Rosjanie	363,6	413,3	248,2	364,7
4. Polacy	97,5	107,4	119,9	58,4
5. Ukraińcy	34,7	37,6	65,4	104,2
6. Inni	42,6	43,0	40,4	51,1
Ogółem	4963,2	5366,3	5198,9	5569,0

Do danych zamieszczonych w tabeli nr.2 należy podejść z dużą dozą krytycyzmu. Obciążone są dużymi błędami. Autor nie jest w stanie przeprowadzić ich weryfikacji. Na dwie jedynie kwestie należy zwrócić uwagę. Pierwsza z nich wiąże się z ogólną liczbą ludności republiki.

CDN

Piotr Eberhardt

25, ПОНЕДЕЛЬНИК

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

16.40. Літаратурны тэатр. «Не толькі пра каханне...» **17.10.** Тэлебачанне—школе. **17.30.** Навіны. **17.40, 18.05.** Дакументальны фільм. **17.55.** Дзённік Прынёмання (Гр.). **18.15.** «Над Нёманам». Праграма на польскай мове (Гр.). **19.00.** Абласныя навіны (Брэст). **19.10.** Лідская панарама (Гр.). **19.40.** Што на свеце пачуваецца... **20.35.** Кантакт. **20.40.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.35.** Пад купалам сусвету. **21.45.** Спартыўны тэлекур ´ер. **22.05.** «Фенікс». Маст. тэлефільм (Аўстралія). 1-я серыя. **23.05.** НІКа. **23.20.** Метраном.

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

5.00, 8.00, 17.00, 20.00. Новости. **5.20.** Утренняя гимнастика. **5.30.** Утро. **7.45.** Фирма гарантирует. **8.20.** Посмотри, послушай. **8.40.** Премьера худ. телесериала «Мелочи жизни». 21-я серия. **9.10, 15.15.** Ассоциация детского телевидения. **9.35.** Премьера документального фильма «Шаман». **10.00.** Девичья песня. **10.15.** Тема. **11.00, 14.00.** Новости (с сурдопереводом). **11.20, 18.05.** Гол. **14.25.** Телемикст. **15.40.** Янтарик-93. **16.00.** Звездный час. **17.30.** Палитра. **17.55.** Документы и судьбы. **18.40.** Эхо недели. **19.10.** Как стать богатым. **19.40.** Спокойной ночи, малыши! **20.40.** «Мелочи жизни». 21-я серия. **21.10.** «Новая студия» представляет. **21.45.** Монтаж. **0.25.** Пресс-экспресс.

КАНАЛ «РОССИЯ»

7.00, 13.00, 19.00, 22.00. Вести. **7.20.** Требуются... Требуются... **7.30.** Время деловых людей. **8.00.** Утренний концерт. **8.15.** Совершенно секретно. **9.10.** Устами младенца. **9.40.** Восстановление. **9.55.** Срочно требуются стихи... **10.55.** Домашний экран. «Табор уходит в небо». **12.30.** Мульти-пульти. **12.40.** Крестьянский вопрос. **13.25.** Дневной сеанс. «Когда зацвел миндаль». **14.40.** Премьера документального фильма «Испания с высоты птичьего полета». 7-я серия. **15.10.** Бизнес в России. **15.40.** Там-там новости. **15.55.** Телегазета. **16.05.** Трансросэфир. **16.50.** Спасение 911. **17.45.** Дела книжные. **18.00.** Театральный разъезд. **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** Детектив по понедельникам. «Лаки Страйк» представляет художественный фильм «Война конкурентов». **20.20.** Хроно. **21.00.** Без ретуши. **22.20.** Автомиг. **22.25.** Звезды говорят. **22.30.** Спортивная карусель. **22.35.** Кинолегенды. «Унесенные ветром». Часть 1-я. **23.35.** На белом фоне. **00.05.** Ночной сеанс. «Кинопробы».

ПОЛЬША-I

17.05. Тележурнал для подростков. **17.50.** Музыкальная программа. **18.00.** Телеэкспресс. **18.20.** Квант. **18.40.** Право и бесправие. **18.55.** Программа на вечер. **19.05.** Комедийный сериал пр-ва США. **19.30.** Театральный журнал. **20.00.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.00.** Прямо из Бельведера. **21.20.** Телетеатр. П. Шаффер. «Амадеус». Часть 2. **22.40.** Миниатюры. **23.00.** Репортаж. **23.30.** Песни кабаре «Пиранья». **00.00.** Новости. **00.15.** Горячая линия. **00.25.** Музыкальная программа. **00.35.** «Профессионал». Фильм пр-ва Польши. **02.20.** Развлекательная программа.

ПОЛЬША-II

16.00. Репортаж. **16.30.** Приветствие. **16.35.** Новые приключения. **17.00.** Панорама. **17.05.** Спортивная студия. **17.15.** Концерт. **17.40.** Обзор кинохроник. **18.15.** Польская кинохроника. **18.30.** «Поколения». Сериал пр-ва США. **19.00.** Панорама. **19.05.** Местная программа. **19.35.** Колесо фортуны. **20.05.** Документальный фильм. **21.00.** «Молнии». Сериал пр-ва США. **21.30.** Автожурнал. **22.00.** Панорама. **22.30.** Спорт. **22.40.** «Репортеры «Двойки» представляют. **23.00.** «Коджак». Сериал пр-ва США. **00.35.** Репортаж. **01.00.** Панорама. **01.10.** Ночь и стресс. **01.25.** Музыкальный фильм. **01.50.** «Молнии». Сериал пр-ва США.

26, ВТОРНИК

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10, 21.35.** Пад купалам сусвету. **8.25, 13.05, 17.45.** Дак. фільмы. **8.55.** Тэлевізійная дошка аб ´яў. **9.00.** Тэлебачанне — школе. Прыродазнаўства. 3-ці клас. **9.20.** Клуб «Гаў-гаў». **9.45.** Пасля юбілею. **10.30.** «Фенікс». Маст. тэлефільм. 1-я серыя. **11.30.** «Віртуозы Масквы» і Уладзімір Співакоў. **13.30.** Навіны. **15.15.** «Нов и К»-том-10.**16. 15.** Тэлебачанне — школе. Музыка. 2-гі клас. **16.30.** Дашкольнае выхаванне. **17.30.** Навіны (з сурдаперакладам). **18.00.** Мы — беларусы, перадача 1-я цыкла «Беларусы ў Амерыцы». **18.25.** Спадчына (Гр.). **19.00.** Абласныя навіны (Віцебск). **19.10.** Вячэрні канал. Інфармацыйна-музычная праграма. (Гр.). **20.35.** Кантакт. **20.40.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.45.** «Лада ОМС» прадстаўляе: «Салодкі ручай» Тэлесерыял. **22.40.** НІКа. **22.55.** Стоп-кадр. **23.15.** Тэлевізійны Дом кіно.

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

5.00, 8.00, 17.00, 20.00. Новости. **5.20.** Утренняя гимнастика. **5.30.** Утро. **7.45.** Фирма гарантирует. **8.20.** Домисолька. **8.40, 13.40.** Мультфильм. **8.50.** Премьера художественного телефильма «Просто Мария». **9.40.** Наш музыкальный клуб. **10.20.** Человек и закон. **10.50.** Пресс-экспресс. **11.00, 14.00.** Новости (с сурдопереводом). **11.20.** «Обыкновенное чудо». Художественный телефильм. 1-я серия. **12.30.** «Не стреляйте в белых лебедей». Художественный телефильм. 1-я серия. **14.25.** Деловой вестник. **14.40.** Мир денег Адама Смита. **15.10.** Блокнот. **15.15.** Дело. **15.25.** Премьера многосерийного мультфильма «Приключения Тедди Распина». **15.50.** Наш музыкальный клуб. **16.30.** Между нами, девочками... **16.50.** Технодром. **17.25.** Цветы одного сада. **17.45.** Документы и судьбы. **17.55.** Азбука собственника. **18.05.** «Просто Мария». **18.55.** Тема. **19.40.** Спокойной ночи, малыши! **20.40.** Премьера художественного телефильма «В одной связке». **22.10.** Музыка в эфире. **00.05.** На первенство мира по шахматам. **00.20.** Пресс-экспресс.

КАНАЛ «РОССИЯ»

7.00, 13.00, 22.00. Вести. **7.20.** Требуются... Требуются... **7.30.** Время деловых людей. **8.00.** Без ретуши. **11.05.** Домашний экран. «Фуэте». **12.40.** Крестьянский вопрос. **13.25.** Тишина № 9. **14.25.** Шедевры из провинции. **15.00.** Христианская программа. **15.30.** Там-там новости. **15.45.** Студия «Рост». **16.15.** Трансросэфир. **17.00.** Сказки для родителей. **17.30.** Хроника национальной политики. **17.45.** Телевече. **18.35.** «Экспоцентр» представляет. **18.45.** Праздник каждый день. **19.00.** Вести. **19.25.** Домашний экран. Премьера художественного телефильма «Санта-Барбара». 235-я серия. **20.15.** Антреприза. **21.00, 22.35.** Тихий дом. Часть 1-я и 2-я. **22.20.** Автомиг. **22.25.** Звезды говорят. **22.30.** Спортивная карусель. **23.40.** Музыкальный экзамен.

ПОЛЬША-I

13.15. Сельскохозяйственная программа. **13.45.** Для детей. «Тик-так». **14.30.** Образовательное телевидение. **14.35.** Наша Балтика. **14.50.** Кухня. **15.05.** Клуб домашнего компьютера. **15.15.** В кругу науки. **15.50.** Счет математики. **16.00.** Рисуй с нами. **16.15.** Со знанием по жизни. **16.30.** Джойстик. **16.50.** Спектр. **16.55.** Программа на вечер. **17.05.** Программа для детей. **17.50.** Музыкальная программа. **18.00.** Телеэкспресс. **18.20.** Сенсация XX века. **18.45.** 100 лет кино. **18.55.** Программа на вечер. **19.05.** «Скорч». Сериал пр-ва США. **19.30.** Чрезвычайный пересмотр. **20.00.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.00.** Сейсмограф. **21.25.** «Любит ли кто меня в этом доме?». Фильм пр-ва Польши. **22.30.** Взято из жизни. **23.00.** Страна Америка. **23.30.** Всемирный день молодежи. **00.00.** Вечерние новости. **00.15.** Горячая линия. **00.25.** Музыкальная программа. **00.30.** Необычные биографии. **01.05.** После полуночи. **01.50.** Программа французского телевидения.

ПОЛЬША-II

11.30. Английский язык в науке и технике. **11.45.** Английский язык в экономике. **12.00.** Панорама. **12.05.** Студия второй программы. **12.15.** Программа о животных. **12.45.** Отчизна. **13.00.** Документальный фильм. **14.00.** Панорама. **14.05.** «Флип и Флап». Комедия пр-ва США. **15.00.** Специальная линия. **15.40.** Документальный фильм. **16.30.** Приветствие. **16.35.** «Аннетта». Мультсериал. **17.00.** Панорама. **17.05.** Спортивная студия. **17.15.** Публицистическая программа. **17.35.** Из краковского архива. **17.45.** Отчизна. **17.55.** А. Рубинштейн. **18.10.** Католическая программа. **18.35.** «Поколения». Сериал пр-ва США. **19.00.** Панорама. **19.05.** Местная программа. **19.35.** Колесо фортуны. Телетурнир. **20.05.** Документальный фильм. **21.00.** Юбилей театра им. Словацкого в Кракове. **22.00.** Панорама. **22.30.** Спорт. **23.00.** «Боденское озеро». Фильм пр-ва Польши. **01.00.** Панорама. **01.05.** Художественный фильм.

27, СРЕДА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10, 21.35.** Пад купалам сусвету. **8.25, 12.40.** Дак. фільмы. **9.00.** Тэлебачанне — школе. Музыка. 2-гі клас. **9.15.** «Лада ОМС» прадстаўляе: «Салодкі ручай». Тэлесерыял. **10.10.** Мотабол. **10.30.** Студыя «Тэлесябрына». **11.25.** «Пачатак невядомага стагоддзя». Маст. фільм. **16.30.** Відзьма-нявідзьма. **17.30.** Навіны (з сурдаперакладам). **17.40.** Тэлеклуб «Пошук». **18.00.** Дзённік Прынёмання (Гр.). **18.10.** «Гараднiца». Літаратурна-мастацкая праграма (Гр.). **19.00.** Абласныя навіны (Гомель). **19.10.** Творчае маладзёжнае аб ´яднанне «Крок». **19.40.** Гаспадар. **20.25.** Фільм-канцэрт. **20.35.** Кантакт. **20.40.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.45.** «Салодкі ручай». Тэлесерыял. **22.40.** НІКа. **22.55.** «Зоркі» на экране. Маст. фільм «Іспанская актрыса для рускага міністра» з удзелам А. Джыгарханяна, Л. Кураўлева, Н. Фацеевай, С. Ніканенкі.

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

5.00, 8.00, 17.00, 20.00. Новости. **5.20.** Утренняя гимнастика. **5.30.** Утро. **7.45.** Фирма гарантирует. **8.20.** Сорока. **8.40.** Премьера художественного телефильма «Просто Мария». **9.30.** Торговый мост. **10.00.** Праздник на горе Маковец. **10.20.** Запчасти для души (Киев). **10.50, 01.05.** Пресс-экспресс. **11.00, 14.00.** Новости (с сурдопереводом). **11.20.** «Обыкновенное чудо». Художественный телефильм. 2-я серия. **12.30.** «Не стреляйте в белых лебедей». Художественный телефильм 2-я серия. **13.35.** Премьера документального фильма «Жить по вере». **14.25.** Телемикст. **15.10.** Блокнот. **15.15.** Премьера мультфильма «Приключения Тедди Ракспина». **15.40.** Музограф. **16.00.** К Дню независимости республики. «Туркменистан на пути обновления». **17.25.** В эфире межгосударственная телерадиокомпания «Мир». «Здравствуйте, это я!» **17.50.** Документы и судьбы. **18.00.** «Просто Мария». **18.55, 20.40.** Общественное мнение. **19.40.** Спокойной ночи, малыши! **20.55.** Авторская программа Э. Рязанова. Загадка Л. Ю. Б. **21.55.** Открытие XI Международного фестиваля телепрограмм и фильмов. **23.35.** Помоги себе сам. **00.05.** МТУ.

КАНАЛ «РОССИЯ»

7.00, 13.00, 19.00, 22.00. Вести. **7.20.** Требуются... Требуются... **7.30.** Время деловых людей. **8.00.** Паралелли. **8.15.** Тихий дом. **9.10.** Наш сад. **9.40, 15.50.** Мульти-пульти. **9.50.** Кто цыган любил без меры. **10.35.** Золотая шпора. **11.05.** Домашний экран. Художественный телефильм. «Санта-Барбара». 235-я серия. **11.55.** Антреприза. **12.40.** Крестьянский вопрос. **13.25.** Киноповести. «Левша». **14.50.** В Гомель за русским романсом. **15.20.** Сигнал. **15.35.** Там-там новости. **16.15.** Студия «Рост». **16.45.** Трансросэфир. **17.30.** Русская виза. **18.00.** Ваше право. **18.15.** Манера. **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** «Санта-Барбара». 236-я серия. **20.15.** L-клуб. **21.00.** Зал ожидания. **22.20.** Автомиг. **22.25.** Звезды говорят. **22.30.** Спортивная карусель. **22.35.** «Ностальжи» — музыка всех поколений. **23.05.** Экран криминальных сообщений. **23.35.** Кинолегенды. «Унесенные ветром». Часть 2-я.

ПОЛЬША-I

7.00. Кофе или чай? **10.00.** Новости. **10.10.** Программа дня. **10.15.** Мама и я. **10.55.** Поговорим о детях. **11.00.** «Сумасшедшие записки». Сериал пр-ва США. **11.50.** Таков мир. **12.15.** Клуб хорошей книги. **12.30.** Путешествие на окраины. **13.00.** Новости. **13.10.** Программа дня. **13.15.** Сельскохозяйственная программа. **13.45.** Для молодежи. **14.30.** Английский язык в экономике. **14.40.** На границе искусств. **14.45.** Документальный фильм. **15.05.** Лексикон искусств. **15.15.** Театр ситуации. **15.35.** Лексикон искусств. **15.45.** О последнем суде. **15.55.** Образы Я. Матейки. **16.10.** Наследство. **16.15.** Документальный фильм. **16.45.** Плакаты, плакаты. **16.50.** Какая школа? **16.55.** Программа дня. **17.05.** Программа для молодежи. **17.50.** Музыкальная программа. **18.00.** Телеэкспресс. **18.20.** Экологический журнал. **18.40.** Культурно-публицистическая программа. **19.05.** «Сумасшедшие записки». Сериал пр-ва США. **20.00.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.15.** Спортивная студия. **23.05.** Репортаж. **00.00.** Новости. **00.15.** Горячая линия. **00.25.** Музыкальная программа. **00.30.** «Верная река». Фильм пр-ва Польши. **02.50.** Программа Г. Василевской.

ПОЛЬША-II

8.30. Панорама. **8.35.** Развлекательная программа. **9.05.** Местная программа. **9.40.** «Робин Гуд». Сериал пр-ва Японии. **10.05.** Студия второй программы. **10.15.** «Поколения». Сериал пр-ва США. **10.40.** Мир женщин. **11.10.** Английский язык для детей. **11.30.** Французский язык. **12.00.** Панорама. **12.05.** Студия второй программы. **12.15.** Спортивная студия. **13.00.** Документальный фильм. **14.00.** Панорама. **14.05.** «Жизнь начинается после тридцати». Сериал пр-ва США. **14.55.** Концерт. **16.30.** Приветствие. **16.35.** «Робин Гуд». Сериал пр-ва Италии. **17.00.** Панорама. **17.05.** Тележурнал. **17.20.** Животные вокруг нас. **17.50.** Розыгрыш лото. **17.55.** Публицистическая программа. **18.30.** «Поколения». Сериал пр-ва США. **19.00.** Панорама. **19.05.** Местная программа. **19.35.** Колесо фортуны. **20.05.** Марафон трезвости. **20.20.** Документальный фильм. **21.00.** «Жизнь начинается после тридцати». Сериал пр-ва США. **22.00.** Панорама. **22.30.** Экспресс репортеров. **23.05.** Художественный фильм. **00.10.** Документальный фильм. **02.55.** Документальный сериал.

28, ЧЕТВЕРГ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10, 21.35.** Пад купалам сусвету. **8.25, 11.40.** Фільм-канцэрт. **9.15.** «Лада ОМС» прадстаўляе: «Салодкі ручай». Тэлесерыял. **10.10.** Карамболь. **10.40.** Студыя «Тэлесябрына». **12.10.** «Візіт да Ван Гога». Маст. фільм. **13.30.** Навіны. **17.00.** Тэлебачанне — школе. Гісторыя Беларусі. **17.30.** Навіны (з сурдаперакладам). **17.40.** Дак. фільм. **18.00.** Тэледыялог (Гр.). **18.25.** Навіны Бі-бі-сі. **19.00.** Абласныя навіны (Гродна). **19.10.** Зачытайце мае пісьмо**19.15.** «Надзея». Пра чалавечнасць, спачуванне і міласэрнасць. (Гр.). **19.50.** Пазіцыя ўрада. **20.05.** Мост. **20.35.** Кантакт. **20.40.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.45.** «Салодкі ручай». Тэлесерыял. **22.40.** НІКа. **22.55.** Творчае маладзёжнае аб ´яднанне «Крок», «Залатая дзесятка». Конкурс маладых палітыкаў, «Тусоўка». Музычная праграма.

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

5.00, 8.00, 20.00, 23.15. Новости. **5.20.** Утренняя гимнастика. **5.30.** Утро. **7.45.** Фирма гарантирует. **8.20.** Премьера документального фильма «Виктория. Автопортрет». **8.35.** Премьера художественного телефильма «Просто Мария». **9.25.** В мире животных (с сурдопереводом). **10.05, 16.40.** ... До 16 и старше. **10.50, 01.10.** Пресс-экспресс **11.00, 14.00.** Новости (с сурдопереводом). **11.20.** «Ищите женщину». Художественный телефильм. 1-я и 2-я серии. **13.45.** «А у тебя есть солнце?» Мультфильм. **14.25.** Телемикст. **15.10.** Блокнот. **15.15.** Премьера мультфильма «Приключение Тедди Ракспина». **15.40.** Это вы можете. **16.10.** Премьера мультфильма «Летающий дом». 21-я серия. **18.00.** «Просто Мария». **18.50.** Миниатюра. **19.40.** Спокойной ночи, малыши! **20.40.** Лотто «Миллион». **21.10.** К 70-летию Мосфильма. Художественный фильм «Курьер». **22.50.** Максима. **23.40.** На первенство мира по шахматам. **23.55.** Рок-н-ролл ТВ. **00.40.** Регби. Чемпионат Европы. Сборная России — сборная Франции.

КАНАЛ «РОССИЯ»

7.00, 13.00, 19.00, 22.00. Вести. **7.20.** Требуются... Требуются... **7.30.** Время деловых людей. **8.00.** Утренний концерт. **8.15.** Зал ожидания. **9.10.** Поехали. **9.20.** «К-2» представляет: Золотой орел. **10.15.** Большой скандал. **10.50.** Домашний экран. Художественный телефильм. «Санта-Барбара». 236-я серия. **11.40.** Эдуард Хиль. **12.40.** Крестьянский вопрос. **13.25.** Спасение 911.**14. 20.** Мульти-пульти. **14.30.** Виниловые джунгли. **15.30.** Там-там новости. **15.45.** Студия «Рост». **16.15.** Трансросэфир. **16.55.** Телегазета. **17.00.** Человек дела. **17.30.** М-трест. **17.45.** Программа «45». **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** «Санта-Барбара». 237-я серия. **20.25.** Рек-тайм. **20.55.** «Экспоцентр» представляет. **21.00.** Кабаре «Околесица». **22.20.** Автомиг. **22.25.** Звезды говорят. **22.30.** Спортивная карусель. **22.35.** Хранители истины. **23.10.** «Маскарад». Музыкально-развлекательная программа. **23.35.** Новый иллюзион. **00.05.** Короче...

ПОЛЬША-I

7.00. Кофе или чай? **10.00.** Новости. **10.10.** Программа дня. **10.15.** Мама и я. **10.30.** Дошкольники дома. **10.55.** Поговорим о детях. **11.05.** «Полицейские из Майями». Сериал пр-ва США. **12.00.** Четверть часа на экране. **12.15.** Тележурнал. **12.40.** Программа о малышах. **13.00.** Новости. **13.10.** Программа дня. **13.15.** Сельскохозяйственная программа. **13.45.** Программа для детей. **14.30.** «Последний викинг». **15.25.** Кинопрограмма. **15.40.** Животные мира. **16.15.** Через моря и льды. **16.35.** Как быть молодым, красивым и богатым. **16.55.** Программа на вечер. **17.05.** Для детей. **17.50.** Музыкальная программа. **18.00.** Телеэкспресс. **18.20.** Телетурнир. **18.45.** Рапорт. **18.55.** Программа дня. **19.00.** Документальный сериал. **19.30.** Католический журнал. **20.00.** Программа для детей. **20.10.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.00.** Правительственный тележурнал. **21.20.** «Полицейские из Майями». Сериал пр-ва США. **22.15.** Только в первой программе. **23.00.** Тележурнал. **23.25.** Пегас. **00.00.** Хозяйственные новости. **00.20.** Горячая линия. **00.35.** «Красная империя». Документальный сериал. **01.30.** Это люблю.

ПОЛЬША-II

8.30. Панорама. **8.35.** Развлекательная программа. **9.10.** Местная программа. **9.40.** «Кот в сапогах». Мультсериал. **10.05.** Студия второй программы. **10.15.** «Поколения». Сериал пр-ва США. **10.40.** Мир женщин. **11.05.** Фильм на английском языке. **11.35.** Фильм на французском языке. **12.00.** Панорама. **12.05.** Культурно-публицистическая программа. **13.00.** Марафон трезвости. **14.05.** «Дуплекс». Фильм пр-ва Франции. **15.30.** Культурно-публицистическая программа. **16.30.** Приветствие. **16.35.** «Кот в сапогах». Мультсериал. **17.00.** Панорама. **17.05.** Спортивная студия. **17.35.** Мультихобби. **17.55.** В тени Кремля. **18.30.** «Поколения». Сериал пр-ва США. **19.00.** Панорама. **19.05.** Местная программа. **19.35.** Колесо фортуны. **20.05.** Национальные меньшинства. **21.00.** Фестиваль. **22.00.** Панорама. **22.30.** Спорт. **22.40.** Декалог. **23.10.** «Мужчины». Фильм пр-ва ФРГ. **00.45.** Фестивальная студия. **01.00.** Панорама. **01.05.** Арт-ночь.

29, ПЯТНИЦА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10, 21.35.** Пад купалам сусвету. **8.25.** «Маналог з адступленнямі». Дак. тэлефільм. **8.55.** Тэлевізійная дошка аб ´яў. **9.00.** Тэлебачанне — школе. Гісторыя Беларусі. **9.30.** «Лада ОМС» прадстаўляе: «Салодкі ручай». Тэлесерыял. **10.25.** Футбол. Кубак Беларусі. 1/2 фінала. «Дынама» (Брэст) — «Дынама» (Мінск). **12.00.** Пазіцыя урада. **12.15.** «У небе «Начныя ведзьмі». Маст. фільм. **13.30.** Навіны. **16.40.** «ПІК» прадстаўляе... **17.30.** Навіны (з сурдаперакладам). **17.40.** «Беламорскія узоры». Дак. тэлефільм. **17.55.** Дзённік Прынёмання (Гр.). **18.05.** «Толькі па пятніцах». Інфармацыйна-публіцыстычная праграма (Гр.). **19.00.** Абласныя навіны (Магілёў). **19.10.** Армейскія будні. (Гр.). **19.40.** Студыя «Тэлесябрына». **19.55.** «Малахіт». Кінанарыс. **20.05.** «1308». Конкурс эстраднай песні. **20.35.** Кантакт. **20.40.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.45.** «Таміра» прапануе: маст. фільм «Дзесяць гадоў без права перапіскі». **23.30.** НІКа. **23.45.** Тэлевізійны акцёрскі клуб.

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

5.00, 8.00, 17.00, 20.00, 23.00. Новости. **5.20.** Утренняя гимнастика. **5.30.** Утро. **7.45.** Фирма гарантирует. **8.20, 15.20.** Олеся и компания. **8.50.** Мультфильмы. **9.30.** Клуб путешественников (с сурдопереводом). **10.20, 18.15.** Америка с М. Таратутой. **10.50, 02.15.** Пресс-экспресс. **11.00, 14.00.** Новости (с сурдопереводом). **12.00.** «Женитьба». Фильм-спектакль. **13.30.** Серенада для струнного оркестра. **14.25.** Бридж. **14.50.** Бизнес-класс. **15.10.** Выступает ансамбль народных инструментов. **15.50.** Время-4.**16. 30.** Телемемуары. **16.50.** Технодром. **17.20.** Эхо российского выбора. **17.40.** Человек и закон. **18.45.** Поле чудес. **19.40.** Спокойной ночи, малыши! **20.40.** Человек недели. **20.55.** В клубе детективов. Премьера художественного телефильма «Марлоу, частный сыщик». 5-я серия. **21.55.** Азбука собственника. **22.05.** Темьера документального фильма «Сергей Рахманинов. Две жизни». Фильм второй. **23.25.** ВИД представляет: Политбюро, Музобоз, Авто-шоу, Площадка «Обоза».

КАНАЛ «РОССИЯ»

7.00, 13.00, 19.00, 22.00. Вести. **7.20.** Требуются... Требуются... **7.30.** Время деловых людей. **8.00.** Параллели. **8.15.** Кабаре «Околесица». **9.10.** Поехали. **9.20.** Пигмалион. **9.50.** Ретро-шлягер. **10.20.** Белая ворона. **11.05.** Домашний экран. Художественный телефильм. «Санта-Барбара». 237-я серия. **11.55.** Пилигрим. **12.40.** Крестьянский вопрос. **13.25.** Шарман-шоу. **14.55.** Телегазета. **15.00.** Соседи по планете. **15.30.** Там-там новости. **15.45.** Минарет. **16.15.** «Памятники Коканда». Документальный телефильм. **16.25.** Трансросэфир. **16.55.** Дисней по пятницам. «Открытие студии Диснея во Флориде». 1-я серия. **17.45.** Звездный дождь. **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** Премьера телеэкрана. «Семь дней после убийства». **21.00.** «К-2» представляет: Знай наших. **22.20.** Автомиг. **22.25.** Звезды говорят. **22.30.** Спортивная карусель. **22.35.** Вечерний салон. **00.05.** Ночной сеанс. «Порох».

ПОЛЬША-I

7.00. Кофе или чай? **10.00.** Новости. **10.10.** Программа дня. **10.15.** Мама и я. **10.25.** Дошкольники дома. **11.00.** «Вива ля вие». Фильм пр-ва Англии. **13.00.** Новости. **13.15.** Сельскохозяйственная программа. **13.45.** Для самых маленьких. **14.30.** Английский язык. **14.45.** Люди и политика. **15.00.** Как в кино. **15.15.** Об общественных объединениях. **15.30.** Телепластикон. **15.45.** Документальная программа. **16.00.** Какая ты? **16.15.** Если не Оксфорд. **16.35.** Калейдоскоп. **16.55.** Программа на вечер. **17.05.** Программа для детей. **17.50.** Музыкальная программа. **18.00.** Телеэкспресс. **18.20.** Автомания. **18.40.** Сатирическая программа. **19.00.** Свидание «в темную». **19.45.** Сатирическая программа. **20.00.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.15.** «Вива ля вие». Фильм пр-ва Франции. **23.05.** Контролируемое скольжение. **23.25.** Документальный фильм. **00.00.** Новости. **00.15.** Горячая линия. **00.25.** Музыкальная программа. **00.30.** «Дело женщин». Фильм пр-ва Франции. **02.00.** Концерт.

ПОЛЬША-II

8.30. Панорама. **8.35.** Развлекательная программа. **9.10.** Местная программа. **9.40.** «Батман». Сериал пр-ва США. **10.05.** Студия второй программы. **10.15.** Музеи Австрии. **10.40.** Мир женщин. **11.00.** Фильм на немецком языке. **11.30.** Фильм на английском языке. **12.00.** Панорама. **12.05.** Студия второй программы. **12.10.** Трижды искусство. **12.40.** Развлекательная программа. **13.00.** Артистическая программа. **14.00.** Панорама. **14.05.** «Остановка Аляска». Сериал пр-ва США. **14.50.** Концерт. **16.00.** Документальный фильм. **16.30.** Приветствие. **16.35.** «Батман». Сериал пр-ва США. **17.00.** Панорама. **17.05.** Программа для молодежи. **17.30.** «Пылающие сердца». Фильм пр-ва Франции. **18.15.** А. Рубинштейн. **18.30.** Басни тысяча одной приватизации. **19.00.** Панорама. **19.05.** Местная программа. **22.00.** Панорама. **22.30.** Спорт. **22.40.** А это ты знаешь. **22.55.** Культурно-публицистическая программа. **23.15.** «Остановка Аляска». Сериал пр-ва США. **00.00.** Телетеатр. «Братья Рико». **01.15.** Панорама. **01.20.** Концерт. **02.00.** «Пылающие сердца». Фильм пр-ва Франции.

30, СУББОТА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10, 21.35.** Пад купалам сусвету. **8.25.** «Таміра» прапануе: маст. фільм. «Дзесяць гадоў без права перапіскі». **10.10.** Фільм-канцэрт. **11.00.** Тыдзень планеты. **11.15.** Усё ж такі — свята. **12.00.** Дзівосны свет. **12.30.** Цяпло душы маей. **13.15.** Скарб-93.**14. 00.** Кампазітары Беларусі. **14.35.** Для школьнікаў. **14.55.** «Мой маленькі поні». Мультфільм (ЗША). 1-я серыя. **15.20.** Я — жанчына. **15.40.** Хрысціянская праграма. **16.10.** Дзённік Прынёмання (Гр.). **16.25.** Дакументальны фільм. **16.35.** Паліткантакт. У студыі — кіраўнікі ЛКСМБ, СМБ, ССМБ Гродненшчыны. Прамая лінія. (Гр.). **17.40.** Премьера дак. фільма «Усё добра». **19.15.** Хакей. Чэмпіянат КХЛ. **20.45.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.50.** «Сінема» прадстаўляе: маст. фільм «Кардэбалет» (ЗША). **23.45.** НІКа. **00.00.** Ля гасцініцы.

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

6.00, 20.00, 23.00. Новости. **6.25.** Утренняя гимнастика. **6.35.** Пресс-экспресс. **6.45.** Субботнее утро делового человека. **7.30.** В мире моторов. **8.00.** «Марафон-15» — малышам. **8.30.** В эфире межгосударственая телерадиокомпания «Мир». **9.55.** Музыкальный киоск. **10.25.** Лица власти. **10.40.** Телешоу «50x50». **12.00.** Актеры и судьбы. Художественный фильм «Тихий Дон». 3-я серия. **14.00.** Новости (с сурдопереводом). **14.30.** Премьера художественного телефильма «Пеппи Длинный чулок». 7-я серия. «Пеппи идет в школу». **15.00.** Деньги и политика. **15.30.** Спортивная программа «Ультра-си». **16.10.** Красный квадрат. **17.05.** Великолепная семерка. **18.00.** Триптих. **18.45.** Коламбия пикчерс представляет премьеру художественного телефильма «Стингрей». 2-я серия. **19.40.** Спокойной ночи, малыши! **20.40.** Коламбия пикчерс представляет премьеру художественного телефильма «Война Дженни». 3-я серия.**21.40.** Студия «Резонанс» представляет. **22.00.** Любовь с первого взгляда. **22.45.** Мультфильм для взрослых. **23.35.** Последний киносеанс. Премьера художественного телефильма «Декалог-6». **00.35.** Бархатный сезон-93.

КАНАЛ «РОССИЯ»

7.00, 13.00, 19.00, 22.00. Вести. **7.25.** Музыкальная коллекция. **8.00.** Формула-730.**8. 30.** Непознанная Вселенная. **9.00.** Студия «Рост». **9.30.** «Варлам Шаламов. Несколько моих жизней». Док. фильм. **10.20.** Мульти-пульти. **10.25.** До Москвы — далеко. **11.10.** Кинотеатр повторного фильма. «Фокусник». **19.25.** Телеэрудит. **12.30.** К. Сен-Санс. **12.40.** Крестьянский вопрос. **13.20.** Пилигрим. **14.05.** Наше дело. **14.35.** Соотечественники. **15.05.** Футбол без границ. **16.00.** Чемпионат России по футболу. «Локомотив» (Москва) — «Спартак» (Москва). **17.45.** «К-2» представляет: звезды Америки. **18.15.** Устами младенца. **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** Премьера художественного фильма «Уинстон Черчилль. Путь к вершине». 5-я серия. **20.25.** Телеэрудит. **20.30.** Маски-шоу. **21.00.** Контрасты. **21.40.** Репортер. **22.20.** Автомиг. **22.25.** Звезды говорят. **22.30.** Спортивная карусель.**22.35.** Программа «А». **23.35.** Ночной сеанс. «Железной рукой». **01.15.** Центр Стаса Намина.

ПОЛЬША-I

8.00. Сельскохозяйственный журнал. **8.20.** Агрорынок. **8.45.** Из Польши. **9.05.** В другом плане. **9.25.** Все об огороде. **9.50.** Программа дня. **10.00.** Новости. **10.10.** «Зерно». Программа католической редакции для детей. **10.35.** Программа для детей. **12.00.** На пути приключений. **13.00.** Новости. **13.10.** Сцены и образы. **13.25.** «Море». Тележурнал. **14.15.** Спортивная программа. **15.00.** Мультфильмы У. Диснея. **16.15.** Осеннее MTV. **16.35.** Телетеатр. **18.00.** Телеэкспресс. **18.20.** Программа о моде. **18.45.** Поет Т. Швед. **19.15.** «День за днем». Сериал пр-ва США. **20.00.** Детский тележурнал. **20.10.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.00.** Польские зоопарки. **21.30.** «Миссия акулы». Фильм пр-ва США. **23.20.** Новости. **23.30.** Музыкальная программа. **00.45.** Спортивная суббота. **01.05.** «Маленький царь». Фильм пр-ва США. **02.25.** Ночи в Лас-Вегас. **03.10.** «Лабиринт». Фильм пр-ва Польши.

ПОЛЬША-II

8.30. Панорама. **8.35.** Документальный фильм. **9.00.** Программа для детей. **10.00.** «Такие одинокие». Программа для глухонемых. **10.20.** Урок языка глухонемых. **10.25.** Приветствие. **10.35.** Документальный фильм. **10.55.** Вторая программа. **11.15.** Развлекательная программа. **12.05.** Встреча с музыкой. **13.00.** Академия польского кино. «Краски борьбы». **15.00.** Польские фамилии. **15.30.** Спортивная программа. **16.25.** Животные мира. **16.55.** Розыгрыш лото. **17.00.** Панорама. **17.05.** «Полный дом». Сериал пр-ва США. **17.30.** Программа на вечер. **17.40.** Киносеанс. **18.05.** Большая игра. **19.00.** Панорама. **19.05.** Местная программа. **19.30.** Телетурнир. **20.00.** Тележурнал. **21.05.** Среди богов и героев. **22.00.** Панорама. **22.25.** Слово на воскресенье. **22.40.** Развлекательная программа. **23.15.** «Человек по прозвищу лошадь». Фильм пр-ва США. **01.10.** Панорама. **01.15.** Рок-ночь.

31, ВОСКРЕСЕНЬЕ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10, 21.35.** Пад купалам сусвету. **8.20.** Слова да чалавека. **8.50.** «Зоркі» на экране. Маст. фільм «Іспанская актрыса для рускага міністра» з удзелам А. Джыгарханяна, Л. Кураўлева, Н. Фацеевай, С. Ніканенкі. **10.30.** Запрашаем у казну. «Голы кароль». **11.30.** Сёння — дзень работнікаў аўтамабільнага транспарту. **12.15.** Дак. фільм. **12.35.** Роднае слова. **13.05.** Кампазітары Беларусі. **13.35.** Сустрэча для вас. **14.25.** Восень на Палессі. **15.25.** З панядзелка... **16.00.** Гандбол. Кубак еўрапейскіх чэмпіёнаў. СКА (Мінск. Беларусь) — Усам (Францыя). **17.30.** «Гінес-шоу» (Вялікабрытанія, ЗША). Частка 1-я. **18.00.** Дзяржава — закон — мова. **19.15.** Няхай жывуць у сэрцах успаміны... **20.00.** Панарама. **20.40.** Калыханка. **21.00.** «Войскі асобага прызначэння». Тэлефільм. (Аўстралія). 1-я серыя. **21.35.** «Сінема» прадстаўляе: маст. фільм «Мадэрністы». **23.30.** Каскад. **23.45.** Відзьма-нявідзьма.

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

6.00, 17.45, 23.00. Новости. **6.20.** Утренняя гимнастика. **6.30.** Авто-шоу. **7.00.** Час силы духа. **8.00.** Без паузы. **8.30.** С утра пораньше. **9.00.** Пока все дома. **9.30.** Спортлото. **9.45.** Полигон. **10.15.** «Непутевые заметки, или Сказки о датском королевстве». Часть 1-я. **10.50.** Телешоу «50x50». **11.50.** «Веди». **12.30.** Провинция. КТВ-1 и канал «Франс интернасьональ» представляют. **13.00.** Французская кухня для вас. **13.10.** Премьера документального фильма «Подводная одиссея команды Кусто». **14.00.** Новости (с сурдопереводом). **14.20.** В эфире межгосударственная телерадиокомпания «Мир». **15.00.** Клуб путешественников. **15.50.** Живое дерево ремесел. **15.55.** Премьера мультфильмов «Каспер и его друзья». **16.50.** Панорама. **17.30.** Телелоция. **18.00.** «Живите и радуйтесь». Встреча с народным артистом Беларуси Ярославом Евдокимовым. **19.05.** КВН-93. **21.00.** «Воскресенье». Информационно-публицистическая программа. **21.45.** Спортивный уик-энд. **22.00.** Матадор. **23.25.** «Утренняя звезда» в ночном эфире.

КАНАЛ «РОССИЯ»

7.00, 13.00, 19.00, 22.00. Вести. **7.25.** Премьера документального фильма «Дорогие мои старики». **7.55.** Доброе утро! **8.25.** Программа «Ключ». **8.55.** Студия «Рост». **9.25.** Если вам за... **9.55.** Аты-баты... **10.25.** Кипрас Мажейка. **10.55.** Музей кино. «Аленка». **12.40.** Шесть соток. **13.20.** Не вырубить... **13.35.** Цены называем мы. **14.20.** Тайны России. **14.50.** Чемпионат мира по мотогонкам. **15.50.** В мире животных. **16.50.** Волшебный мир Диснея. «Новые приключения Винни Пуха», «Черный плащ». **17.45.** Артистическое кафе. **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** Воскресный вечер с Эй-би-си. «Облапошенный». **21.10.** У Ксюши. **21.40.** Америка Владимира Познера. **22.20.** Автомиг. **22.25.** Звезды говорят. **22.30.** Спортивная карусель. **22.35.** Коробка передач. **22.50.** Полнолуние. **23.50.** Джентльмен-шоу.

ПОЛЬША-I

8.00. Сельское хозяйство в мире. **8.55.** Неделя. **9.30.** Программа о сельском хозяйстве. **9.55.** Программа дня. **10.00.** Телеутро. **10.25.** Программа для детей. **10.35.** Телеутро. **11.10.** «Пугвалл». Сериал пр-ва Австралии. **12.00.** Документальный сериал. **12.50.** Телеконцерт пожеланий. **13.20.** Телетеатр для молодежи. **14.10.** С камерой среди зверей. **14.35.** Золотые годы английской комедии. **16.25.** Он или кто? **16.55.** Шалом. **17.45.** Антенна. **17.50.** Телеэкспресс. **18.30.** «Династия». Серия 213. **19.25.** Семь дней — мир. **20.00.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.15.** «Реквием для Гренады». Сериал пр-ва Испании. **22.10.** Спортивное воскресенье. **23.00.** Встреча с балладой. **23.45.** Культурно-публицистическая программа. **00.20.** «Дьяволы, дьяволы». Фильм пр-ва Польши. **01.40.** Концерт.

ПОЛЬША-II

8.30. Обзор событий недели. (Для глухих). **9.00.** Мультфильм. **9.25.** Фильм для глухих. **10.20.** Слово на воскресенье. (Для глухих). **10.25.** Приветствие. **10.30.** Местная программа. **11.30.** Развлекательная программа. **12.00.** Час с Ганной Берберой. **13.00.** «Освобожденный Иерусалим». Фильм пр-ва Италии. **13.55.** Вторая программа. **14.40.** Краковские легенды. **14.50.** Вторая программа. **15.00.** Спортивная студия. **15.50.** Краковские легенды. **16.00.** Путешествие во времени и пространстве. **17.00.** Панорама. **17.15.** «Дети, заботы и мы». Комедийный сериал пр-ва США. **17.40.** Программа о животных. **18.15.** События недели. **18.45.** Студия второй программы. **18.50.** Химера. **19.25.** Телетурнир. **20.00.** Концерт. **21.00.** Мультсериал. **21.10.** Час откровения. **22.00.** Панорама. **22.30.** Необитаемый остров. **23.20.** «На краю». Сериал пр-ва США. **00.10.** Концерт. **01.00.** Панорама. **01.05.** Концерт.

Lekcja języka polskiego

pani mgr Matyldy Świgoń

Temat: Pisownia wyrazów z "ó"

Nowe wyrazy:

1. krótki sen - короткий сон
2. późna pora - позднее время
3. próżny chłopiec - тщеславный мальчик
4. równa droga - ровная дорога
5. żółty kolor - желтый цвет
6. różne kształty -разные формы
7. mądra córka - мудрая дочь
8. generalna próba - генеральная репетиция
9. ludzki mózg - человеческий мозг
10. dobry stróż - хороший сторож

Literę"ó" piszemy:

1. Wtedy, kiedy w innych formach tego wyrazu lub w wyrazach pokrewnych wymienia się w "o"lub "e" np.

mróz-mrozy
stół-stoły
twórczy-tworzyć
pióro-pierze
siódmy-siedem
wózł-wiezie
samochód-samochodu
wieczór-wieczoru
chłód-chłodu

2. Zawsze w zakończeniach dopełniacza liczby mnogiej rzeczowników rodzaju męskiego na -ów

np. butów, stołów, kwiatów, krzewów, robotników, synów

3. W zakończeniach -ów, -ówka, -ówna np.

Kraków, Tarnów, klasówka, makówka, Sienkiewiczówna, Jaskiewiczówna.

Wyjątki: skuwka, zasuwka

4. Na początków wyrazów:

ósmy, ów, ówczesny, ówdzie, ósemka

5.W wyrazach, w których zachowała się tradycyjna pisownia, zwanych wyrazami z"ó"niewymiennym,a których pisownię trzeba po prostu zapamiętać.

Są to: Józef, król,równy, góra,włókno,wójt, krótki, skóra, próba, żółw, późny, półka, wróżyć chór , jaskółka, póły, póki, oprócz, tchórz, płótno, rózga, kłótnia, stróż, róża, czółno, wiór, przepiórka, późny, wróbel, wiewiórka, protokół, różny, próżny, ogół, ogórek, mózg, szczegół, źródło, włócznia, córka, który, żółty, żółć, gżegżółka.

Ćwiczenie;

Uzupełnij podanie zdania danymi związkami wyrazowymi:

krótki tytuł, płócienne ubranie, burzliwa kłótnia, włókniste mięso, skórzane buty, równe bruzdy, kolorowe kukiełki

1. Autor nadał opowiadaniu____ "Antek"
2. Józek bardzo nie lubi______
3. Julka otrzymała na lato______ i wygodne______
4.Po______nastąpił idealny spokój.
5. Wujek z Jurkiem wyorali____
6. Na pracach ręcznych robiliśmy______

Przysłowia

Żeby kózka nie skakała, to by nóżki nie złamała.

*

Nie rób drugiemu, co tobie niemiłe.

*

Zastanów się ,zanim obiecasz.

*

Góra z górą się nie zejdzie, człowiek z człowiekiem zawsze.

*

Nie ma róży bez kolców.

*

Lepszy wróbel w garści, niż gołąb na dachu.

Kuchnia Polska

Szarlotka na gorąco

Pół kostki masła lub margaryny, 15 dag mąki pszennej, 5 dag mąki ziemniaczanej , 1 kg jabłek, pół kg śliwek lub moreli albo jarzębiny, 5 łyżek mleka, 4 jajka, pół łyżeczki proszku do pieczenia, masło i tarta bułka do formy.

Masło lub margarynę stopić i zmiksować z jajkami oraz z cukrem. Dodać mąkę, proszek do pieczenia i mleko. Dobrze połączyć składniki. Do ciasta wkroić jabłka (plasterki), śliwki lub morele (połówki lub ćwiartki). Przemieszać delikatnie. Wlać do formy wysmarowanej masłem i wysypanej tartą bułką. Upiec na złocisty kolor, można posypać cukrem pudrem. Kroić i jeść na gorąco.

– Ciekawe, czy ta maszyna usiądzie panu na kolanach, poflirtuje i zaparzy kawy?

DLA KOBIET

Wbrew dotychczasowym opiniom coraz więcej lekarzy i psychologów dochodzi do wniosku, że wcale nie jest łatwo zerwać z nałogiem palenia. Żadna ze stosowanych terapi nie daje pełnej gwarancji wyleczenia. Dr Nina Schneider z Uniwersytetu w Los Angeles opracowała prosty test dla palących, który pozwala im zorientować się, czy mają szansę na zawsze rzucić palenie. Odpowiedź z bezwzględną szczerością na pytania.

1. Czy chcesz rzucić palenie? Tak? Nie
2. Czy decydujesz się na to z powodów osobistych (dla siebie samego), czy też chcesz to zrobić dla kogoś z rodziny, przyjaciół itp.? Tak/ Nie
3. Czy próbowałaś (już) rzucić palenie? Tak? Nie
4. Czy orientujesz się, w jakich sytuacjach palisz najczęściej i dlaczego? Tak/ Nie
5. Czy możesz liczyć na pomoc rodziny, przyjaciół itp., gdybyś chciała rzucić palenie? Tak/ Nie
6. Czy członkowie twojej rodziny nie palą? Tak/ Nie
7. Czy w miejscu, w którym pracujesz, nie pali się papierosów? Tak/ Nie
8. Czy jesteś zadowolona ze swojej pracy i trybu życia? Tak/ Nie
9. Czy wiesz, gdzie i w jaki sposób szukać pomocy, gdybyś miała problemy z utrzymaniem abstynencji? Tak/ Nie

IO. Czy wiesz, na jakie pokusy i trudności będziesz narażona w okresie abstynencji? Tak/ Nie

11. Czy wiesz, w jaki sposób samej sobie poradzić w sytuacjach kryzysowych? Tak/ Nie

Jeśli odpowiadając na powyższe pytania częściej zakreślałaś odpowiedź TAK, twoje szanse na zerwanie z nałogiem palenia są duże. Nie oznacza to jednak, że poradzisz sobie sama. W razie problemów zwróć się o pomoc do lekarza lub bliskich ci osób. Jeśli częściej podkreślałeś odpowiedź NIE, nie rozstawaj się z myślą o zaprzestaniu palenia. Sprawdź, na które pytania udzieliłaś odpowiedzi przeczącej i spróbuj zastanowić się, dlaczego tak jest. Miej świadomość, że jeśli chcesz pokonać swe słabości, musisz dokonać znacznych zmian w swoim trybie życia, szukać pomocy w środowisku rodzinnym lub wśród przyjaciół oraz konsekwentnie przestrzegać porad lekarskich.

SAVOIR VIVRE

Pan hrabia kąpie się w morzu. Podpływa rekin.

- Janie, nóż! - woła pan.

- Z nożem do ryby!, jaśnie panie? Wykluczone!

To było bardzo śmieszne wtedy, gdy dania rybne wolno było spożywać wyłącznie za pomocą dwóch widelców, przy czym tylko trzymany w prawej ręce wypadało podnosić do ust.

Obecnie dobrego wychowania nie razi już nóż podany do każdego posiłku z rybą, jednakże powinien to być nóż inny niż ten, którym posługujemy się podczas jedzenia mięsa. Z wyglądu bardziej przypomina łopatkę i jest mniejszy. Zmienił się również kształt widelca do ryb: jest krótszy, znacznie szerszy i posiada "przerwę" między zębami w środku. Sztućce wyznaczają kolejność serwowanych dań; pierwsze od prawej będą użyte do pierwszego dania, drugie - do drugiego itd. Oto przykłady.

1. Posiłek zacznie się od ryby, potem będzie zupa, następnie danie mięsne, a na deser owoce i sery. Na płaskim talerzu leży serwetka, a po jej obu stronach - sztućce potrzebne do ryby, łyżka stołowa oraz stołowe nóż i widelec. Nad głównym talerzem - skosem w lewo stoi talerzyk deserowy z nożykiem do owoców, równolegle do krawędzi stołu, nad talerzem - leżą sztućce do serów. Skośnie z prawej strony stoją kieliszki do białego i czerwonego wina.

2. Posiłek rozpoczną przekąski, do których będą potrzebne chleb i masło. Potem zupa w talerzu, następnie ryba i danie mięsne. Za tem na środku mamy talerz z serwetką. Nad nim, skosem po lewej - talerzyk do kanapek z nożykiem do masła (wygląda tak samo, jak używany do serów). Tuż nad talerzem leżą, "na waleta", sztućce deserowe, a z prawej strony nakrycia, skosem, od prawej, - kieliszki do wina białego, czerwonego i szampana.

Zagadki

1 Witek, Ola , Grześ, Renia, Olek, Danusia, Zbyszek, Irka, Ewa bawią się całą gromadą.

Zgadnijcie, gdzie bawią się te dzieci, wypisując pierwsze litery imion.

2 Może być mała albo duża,
Czasami szklane oczka zmruża,
Zawsze jest mile uśmiechnięta,
Dlatego lubią ją dziewczęta.

3 Z wielką torbą chodzi co dzień
Przy pogodzie, niepogodzie,
Czekasz go, gdy listu chcesz.
Kto to taki-czy wiesz?

Abecadło

(wierszyk dla dzieci)

Abecadło z pieca spadło,
O ziemię się hukło.
Rozsypało się po kątach.
Strasznie się potłukło.
I-zgubiło kropeczkę.
H-złamało kładeczę.
B-zbiło sobie brzuszki.
A-zwichnęło nożki.
O-jak balon pękło,
Aż się P przelękło.
T-daszek zgubiło.
L do U wskoczyło.
S-się wyprostowało.
R-prawą nogę złamało.
W-stanęło do góry dnem
I udaje, że jest M.

Humor zeszytów

Kwiat składa się z: kielicha, słupka, płatków i prątków.

***

Dotychczas nie wiemy na jakiej podstawie wiemy.

Muzyka pop jest niewątpliwie wspaniała, gdyby nie jej szkodliwość na bębenki.

***

Jak szłam ze szkoły, widziałam panią z wózkiem, a w nim malutkie potomstwo.

19 września ub. r. w Neapolu punktualnie o zwykłej porze dokonał sie znów cud św. Januarego. Przechowywana w ampułce, w miejscowej katedrze, zakrzepła krew Świętego przyjęła po 30-minutowej modlitwie wiernych postać płynną. Opóźnienie albo nie rozpuszczenie się krwi jest przez neapolitańczyków traktowane jako zapowiedź złych wydarzeń.

Św. January, po włosku San Genuaro został świętym 19 września 305 roku w czasie prześladowań chrześcijan za cesarza Dioklecjana. Przechowywana krew Świętego jest normalnie zakrzepła. Cudowne przejście krwi w stan ciekły dokonuje się od czasów Średniowiecza zwykle 19 września, 16 grudnia i w sobotę przed pierwszą niedzielą maja. Badania naukowe do tej pory nie znalazły żadnego wyjaśnienia tego zjawiska.

Jogurt

Sam nie odchudza. Zawiera jednak laktozę, która przyśpiesza perystaltykę jelit. W chudych jogurtach jest wiele cennych składników, a jednocześnie są one niskokaloryczne, dlatego wykorzystuje się je w dietach odchudzających.

Jogurty zagraniczne przeważnie są pasteryzowane, a więc mają inny skład i smak niż krajowe-nie pasteryzowane. Te drugie są tańsze i pod pewnymi względami zdrowsze. Zawierają żywe bakterie,które sprzyjają zachowaniu prawidłowej mikroflory w przewodzie pokarmowym człowieka. Dlatego też "żywe"jogurty i kefiry zalecane są, na przykład, po kuracji antybiotykami. Antybiotyki niszczą bowiem wspomnianą mikroflorę.

"Głos znad Niemna"
Wydawca: Związek Polaków na Białorusi

Adres redakcji:
230005 Grodno
ul. Dzierżyńskiego 32
tel. 44-94-57

Druk: Zakłady Graficzne Grodno, ul. Poligrafistów 4
Zamówienie nr... 4488
Nakład **9000** egz.

Tygodnik:
indeks 63863 Nr rej. 8
Cena: 35 rb.
Objętość pisma - 2 drukowane arkusze

Cena prenumeraty:
IV kw. 120 rb.
I kw. 1994r. 630 rb.

Redaktor naczelny
L. Michajlik